

Anne Pänkäläinen

KOULUNUORISOTYÖNTEKIJÄN AMMATILLISET VALMIUDET

Opinnäytetyö
Järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelma
YAMK

Joulukuu 2011

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Opinnäytetyön päivämäärä 2.12.2011
Tekijä(t) Anne Pänkäläinen		Koulutusohjelma ja suuntautuminen Järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelma / Yhteisöpedagogi (ylempi)
Nimeke Koulunuorisotyöntekijän ammatilliset valmiudet		
Tiivistelmä Opinnäytetyössäni tutkin, mitä ammatillisia valmiuksia koulunuorisotyöhön tarvitaan. Nostan myös esille niitä tekijöitä, jotka ovat ammatillisen osaamisen kehittämiskohteet. Tutkimus on otteeltaan tapaustutkimus. Kohteena on Kouvolan koulunuorisotyö. Tutkimukseni taustalla on koulunuorisotyön kehittäminen Kouvolan seudulla, mikä on alunperin alkanut Anjalankoskelta. Vuonna 2007 käynnistettiin kolmivuotinen Etelä-Suomen lääninhallituksen rahoittama kehittämishanke Nuorisotyö koululla. Vuonna 2009 työmuoto laajeni kattamaan koko uuden Kouvolan alueen ja sitä hallinnoi Kouvolan kaupungin nuorisopalvelut. Lukuvuonna 2011-2012 ovat mukana olleet alueen kahdeksan yläkoulua ja yksi ammattiopisto. Työmuodon keskeisin tavoite on ollut yhteisöllisyyden vahvistaminen ja tätä kautta koulun työrauhan tukeminen. Tutkimuksessa haastateltavina oli yhdeksän Kouvolan kaupungin koulunuorisotyöntekijää. Heiltä koottiin tutkimusaineisto webropol-kyselyllä. Tulosten perusteella voidaan esittää, että koulunuorisotyöntekijät ovat yhteistyökykyisiä ja toimivat taitavasti moniammatillisissa verkostoissa. He ymmärtävät oman ammatillisuutensa rajat ja pystyvät myöntämään ammattitaidon puutteet ja ohjaamaan nuoren eteenpäin toiselle ammattilaiselle. Kyselyyn vastanneiden mukaan hyvän koulunuorisotyöntekijän tärkeimmät luonteenpiirteet ovat oikeudenmukaisuus ja helposti lähestyttävyyden. Koulunuorisotyöntekijöillä on myös rohkeutta opettajan ja nuoren kohtaamiseen, mikä kouluympäristössä on ehto hyväälle työskentelylle. Opinnäytetyöni kysely osoittaa, että koulunuorisotyöhön valmentaa joko AMK-tutkinto tai pitkä nuorisotyön kokemus. Persoonalla on myös suuri vaikutus työn tekemiseen Tulosten perusteella koulunuorisotyön kehittämiskohteiksi voidaan esittää vanhempien tukemista kasvatustehtäväänsä sekä sosiaalisen median hyödyntämistä nuorisotyössä. Lisäksi nostan esiin osallisuuden, jonka rakentamisen pitäisi olla nuorisotyön erityisosaamista, mutta se ei tutkimukseni tulosten perusteella sitä ole. Vaarana on, että menetämme hallitsemiamme osaamisalueita, kun tilalle tulee paljon uusia ammatillisia haasteita.		
Asiasanat (avainsanat) Koulunuorisotyö, ammatillisuus, nuorisotyö, moniammatillisuus, Kouvolan nuorisopalvelut		
Sivumäärä 60 sivua +kaksi liitettä	Kieli Suomi	URN
Huomautus (huomautukset liitteistä) Kysymyskaavakkeet liitteenä		
Ohjaavan opettajan nimi Pekka Penttinen		Opinnäytetyön toimeksiantaja Kouvolan kaupungin nuorisopalvelut

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Date of the master's thesis 2.December 2011	
Author(s) Anne Pänkäläinen		Degree programme and option NGO and Youth Work , Master of Humanities	
Name of the master's thesis Professionalism in the field of school youth work. Case study for Kouvola`s part-time school youth workers.			
Abstract In my thesis I analyze, what competences the education of a community educator gives for youth work in schools. This case study reports what skills Kouvola`s part-time school youth workers possess at the moment. have and what the vocational skills needing improvement are.. The development of school youth work in Kouvola started with a three-year development project. It was financed by the provincial government. In 2009 the project expanded to cover the whole new Kouvola and at the same time the Youth Services of Kouvola started to manage the project. There are 10 education units involved in this project, nine junior high schools and one vocational college. The basis of the youth work in schools in Kouvola Youth Services is that the youth worker brings a much needed adult to the school, who has time and interest in meeting young people. The main objective of the work is to strengthen communality and in this way to support the working atmosphere in the school. By going beyond the traditional limits of youth work, moving from spare time activities to a new environment, the school; it has been possible to meet all youngsters of the area. Which are the new requirements for the youth work professionals in the new working environment? The survey indicates that one can get the professional skills needed in school youth work through a strong experience in school youth work or through education. The personal abilities also have a major impact on the job. In a young person`s life family is the most important community and youth work should support raising a child. If we want to guide young people towards a healthier lifestyle away from substance abuse experimentations, young people`s parents are the right target group.			
Subject headings, (keywords) School youth work, professionalism, multi-professionalism, The municipality of Kouvola			
Pages 60 + 2 lappendices		Language Finnish	
URN (empty)			
Remarks, notes on appendices (empty)			
Tutor Pekka Penttinen		Master's thesis assigned by The municipality of Kouvola	

Sisältö

1 JOHDANTO.....	1
2 KOULU NUORISOTYÖN TOIMINTAKENTTÄNÄ	3
2.1 Nuorten elämä muuttuvassa yhteiskunnassa	3
2.2 Koulun ja nuorisotyön yhtenevät tavoitteet	9
2.3 Koulunuorisotyön toteutusmalleja	14
2.3.1 Kouvolan koulunuorisotyö	15
3 KOULUNUORISOTYÖ YHTEISÖPEDAGOGIN AMMATTINA.....	17
3.1 Ammatti vai professio	17
3.2 Ammatilliset kompetenssit	22
4 AINEISTON ANALYYSI	24
4.1 Tutkimustehtävä ja tutkimusote	24
4.2 Tutkimuskohde.....	25
4.2.1 Kouvolan kaupunki.....	26
4.2.2 Kouvolan koulutoimi	26
4.2.3 Kouvolan nuorisopalvelut.....	27
4.3 Kyselyn toteutus ja tutkimusaineisto	28
4.4 Tutkimuksen analyysi	31
5 TUTKIMUSTULOKSET.....	32
5.1 Koulunuorisotyöntekijöiden työn sisältö	32
5.1.1 Konfliktit.....	33
5.1.2 Koulumenestys	34
5.1.3 Vapaa-aika	35
5.1.4 Terveet elämäntavat.....	36
5.1.5 Seksuaalisuus	38
5.1.6 Nuorten vaikuttaminen ja osallisuus.....	38
5.1.7 Tulevaisuuteen liittyvät asiat	40
5.2 Koulunuorisotyöntekijöiden käsitykset kouluympäristöstä	41
5.2.1 Koulu yhteisö.....	41
5.2.2 Oppilashuoltoryhmä	42
5.3 Koulunuorisotyöntekijöiden käsitykset työn ammatillisuudesta	44
5.3.1 Koulunuorisotyöntekijän luonteenpiirteet	44
5.3.2 Tyypillinen koulutyöpäivä.....	44

5.3.3 Koulunuorisotyön suunnitelma.....	46
5.3.4 Koulunuorisotyöntekijöiden tulevaisuudensuunnitelmat	46
5.3.5 Koulunuorisotyön tavoitteiden toteutuminen	47
6 POHDINTA	48
6.1 Vastaavuus muihin tutkimuksiin.....	53
6.2 Miten tuloksia voisi hyödyntää?	54
LÄHTEET	57
LIITEET	60

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni tutkin, mitkä valmiudet yhteisöpedagogin koulutus antaa koulunuorisotyölle. Tapaustutkimuksella selvitän, mitä valmiuksia tällä hetkellä osaaikaisesti koulunuorisotyötä tekevät kokevat tarvitsevänsä. Mitä valmiuksia heillä on ja mitkä ovat ammatillisen osaamisen kehittämiskohteet? Kouvolassa, jossa työskentelen nuorisopalveluiden koordinaattorina, on koulunuorisotyötä tehty vuodesta 2007. Tällä hetkellä työtä tehdään kahdeksassa yläkoulussa ja yhdessä toisen asteen oppilaitoksessa.

Koulu on muutoksessa ja koulu on valmiimpi ottamaan muita toimijoita omalle alueelleen. Kouluissa näyttää olevan sija sekä uusille toimijoille että uusille ammattilaisille, kuten koulunuorisotyölle. (Pohjola 2010, 3.) Koulunuorisotyöllä on useita eri tehtäviä. Nuorisotyön vahvuus yhteistyöverkostoissa on elämänhallinnan tukeminen ja elämän kokonaisuuden tunteminen. Nuorisotyö voi ohjata nuoria erityisasiantuntijan luo. Nuorisotyön aseman kannalta on oleellista, missä määrin muut toimijat ymmärtävät nuorisotyön merkityksen elämänhallinnan tukijana.

Vehviläisen (2002) mukaan nuorisotyön kannalta moniammatillinen yhteistyö tarkoittaa kykyä ohjata asiakkaita palvelujärjestelmään, ottaa asiakkaita muilta palvelusektoreilta sekä valmentaa nuorta itsenäiseen selviytymiseen. Nuorisotyön vahvuus yhteistyöverkostossa on elämänhallinnan tukeminen ja elämän kokonaisuuden tunteminen. (Vehviläinen 2002, 26.)

Moniammatillisuus tulee nähdä uudella tavalla. Sen pitää nousta paremmin kouluyhteisön toiminnan arjesta ja tarpeista. Uusia haasteita tulee sekä koulun sisältä että sen ulkopuolelta globaalista yhteiskunnasta aina talouselämää myöten. Koko koulutussektori käy parhaillaan merkittävää muutos- ja uudistumisprosessia. Uusien toimintamallien luominen edellyttää uusien innovaatioiden järjestelmällistä luomista perinteisiä rajoja ylittäen. (Pohjola 2010, 1.)

Perusopetuksen ja nuorisotyön tavoitteet ovat yhtäläisiä, molemmissa tuetaan lapsen ja nuoren kasvua ja edistetään elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja.

Koulunuorisotyön kehittäminen Kouvolan seudulla alkoi entisestä Anjalankoskesta. Vuonna 2007 käynnistettiin kolmivuotinen Etelä-Suomen lääninhallituksen rahoittama kehittämishanke: Nuorisotyö koululla. Vuonna 2009 hanke laajeni kattamaan koko uuden Kouvolan alueen ja sitä hallinnoi Kouvolan kaupungin nuorisopalvelut. Mukana ovat Hirvelän, Sippolan, Myllykosken, Inkeröisten, Eskolanmäen, Kymintehtaan, Valkealan ja Urheilupuiston yläkoulut sekä Kouvolan seudun ammattioppilaitos.

Kouvolan nuorisopalveluiden nuorisotyön kehittämishankkeen lähtökohtana oli, että nuoriso-ohjaaja tuo koululle kaivatun lisää aikuisen, jolla on aikaa ja kiinnostusta nuoren kohtaamiseen. Hankkeen keskeisin tavoite oli yhteisöllisyyden vahvistaminen ja tätä kautta koulun työrauhan tukeminen. Yleisinä tavoitteina olivat lisäksi luokkasteiden rajojen madaltaminen sekä moniammatillisuuden vahvistaminen, minkä toivottiin edesauttavan nopeaa reagointia nuorten kasvun tukemisessa. Hankkeen toimintatavoissa korostettiin nuoren luottamuksellista kohtaamista, osallistavaa, nuorten omaa vastuuta korostavaa kasvatustyötä sekä ylipäättään ennaltaehkäisevää työtettä.

Vastaavanlainen kokeilu on toteutettu Jyväskylän Kilpisen koulussa. Hankkeen päämäärät ovat olleet pitkälle samansuuntaisia kuin Kouvolassa, mutta siellä tavoitteissa oli perhe enemmän keskiössä. Kilpisen koulun kehittämishankkeen tuloksena työmuoto vakinaistettiin samoin kuin meillä. Heillä nuoriso-ohjaajan nimike muutettiin kouluohjaajaksi ja työntekijästä tuli osa koulun organisaatiota. (Sarha 2005, 23.) Itse koen perusteltuna, että meidän koulunuorisotyöntekijämme ovat nuorisopalveluiden palveluksessa ja nuoriso-ohjaajan nimikkeellä. Näin toimien koen nuorisotyön ammatillisuuden ja vapaa-aikatoiminnan säilyvän koulutyön rinnalla.

Parviainen (2009) pohtii tulevaisuuden nuorisotyötä. Hän arvelee nuorisotyön kentän laajenevan muun muassa kouluihin ja muihinkin laitoksiin. Ympäristön kaikkeus luo hänen mielestään suuria haasteita nuorisotyölle. (Parviainen 2009, 39–40.).

Samassa teoksessa Teräväinen (2009) kuvaa yhteisöpedagogin koulutusohjelman sisältävän pedagogista osaamista, yhteisöllistä osaamista, kehittämisosaamista ja yhteiskunnallista osaamista. Pedagogisen osaamisen syventäminen on nostettu yhteisöpedagogien opetussuunnitelmassa uudistushaasteeksi, sillä yhteisöpedagogit tekevät vaativaa ohjaustyötä. (2009, 31.)

Koulunuorisotyötä seuranneena ymmärrän miten erityisestä ja vaativasta työmuodosta on kyse. Olen ollut luomassa Kouvolan koulunuorisotyön tavoitteita ja toimintatapoja sekä perehdyttänyt työntekijät työhön, mutten ole päivääkään itse koulunuorisotyötä tehnyt. Arvostan työntekijöiden heittäytymistään uusiin tilanteisiin päivä päivältä ja voin vain ihmetellä miten hyvin he ottavat paikkansa vaativassa kouluyhteisössä.

Tein kyselyn Kouvolan kaupungin nuorisopalveluiden koulunuorisotyöntekijöille, jotka olivat työssä syksyllä 2011. Tein kyselyn webropol-kyselynä ja lähetin linkin kyselykaavakkeesta yhdeksälle Kouvolan kaupungin koulunuorisotyöntekijälle. Sain kaikilta vastuksen. Kyselyn vastausten avulla pyrin löytämään ratkaisuja opinnäyte-työni tutkimusongelmiin.

2 KOULU NUORISOTYÖN TOIMINTAKENTTÄNÄ

Yhteiskunnan muutokset heijastuvat koulutusjärjestelmään, Koulusta on tullut paikka, johon oppimisen lisäksi tullaan hakemaan turvallista kasvuympäristöä, sosiaalisia kontakteja ja luotettavia aikuisia.

2.1 Nuorten elämä muuttuvassa yhteiskunnassa

Tämän päivän nuori elää kylmien ja kovien arvojen maailmassa. Puhutaan myöhäis-modernista maailmasta, jolla viitataan modernin ajan jälkeiseen murrokseen. Siinä korostuu yksilöllisyys ja yksilön vastuu omasta elämästään. Myöhäismoderni yhteis-kunta on reflektiivinen ja itsekriittinen, moniarvoinen ja suvaitsevainen. Sitä leimaa auktoriteettien puuttuminen. Modernissa yhteiskunnassa yksilön turvana olivat aukto-riteetit, arvot ja valmis elämisen malli. Nykyisessä ajankuvassa vastuu on siirretty yksilölle eikä valmiita vastauksia ole. (Hautamäki 1996, 35–39.)

Sosiologien myöhäis- ja jälkimoderniksi kutsuma yhteiskunta tarjoaa ennennäkemät-tömiä mahdollisuuksia nuorille mutta tuo kuitenkin mukanaan myös uusia uhkakuvia ja riskejä (Aaltonen. 2003, 40–41).

Yhteiskuntaamme on kutsuttu mediayhteiskunnaksi, tietoyhteiskunnaksi, viihdeyh-teiskunnaksi sekä kulutusyhteiskunnaksi. Mikään ei kasvattajana eikä nuorisotyönteki-

jänä tuo positiivista tuntemusta nykymenosta. Emme voi muuttaa yhteiskuntaa, mutta voimme tehdä osamme turvataksemme omien ja muiden nuorten elämää. Rajoittamalla lasten nettikäyttäytymistä, ostamista tai television katsomista tai ohjaamalla heitä aktiivisiin vapaa-ajanviettopaikkoihin voimme estää ulkoapäin tulevaa ohjausta. Nykyään lasten kasvattaminen on haastavampaa kuin ennen. Terveellä maalaisjärjellä selviää kuitenkin kasvatustehtävästään. Ammatilaisena ohjaan nuorisotyöntekijöitä menemään sinne, missä nuoret ovat eli ostoskeskuksiin, nettiyhteisöihin ja tässä opinäytetyössä käsiteltävään kouluun. Emme voi muuttaa maailman kulkua, mutta voimme turvata nuoren polkua heidän valitsemisissaan tiloissa.

Lapsuus on muuttunut paljon viimeisten vuosikymmenten aikana. Lapsemme ovat lähes jatkuvasti vuorovaikutuksessa eri medioiden kanssa. Tietokoneiden ja matkapuhelimien käyttö on nykylapsille itsestään selvä osa arkea. Aikuisten työn aiheuttama kiire heijastuu lapsiin. Esimerkiksi aikuisen poissaolo vaikuttaa voimakkaasti siihen, millaiseksi lapsen television katselukokemus muodostuu. (Mäyrä 2005, 9-11.)

Yksilö modernin murroksessa -teoksessa kirjoitetaan pienten lasten vanhemmista, jotka samaan aikaan omistautuvat uralle, asunnon maksamiselle ja lapsilleen. Vanhempien alituinen kireys järkyttää lasten perusluottamusta. Olisi suotavaa, että pienten lasten vanhemmat tekisivät enintään puolta työpäivää täydellä palkalla turvatussa asunnossa. (Hautamäki 1996, 120.)

Nuorten elämän arkipäivään kuuluu internet ja voidaankin puhua nettisukupolvesta. Nuoret käyvät virtuaalisessa ympäristössä päivittäisistä keskusteluista suuren osan. Verkossa haetaan kontakteja, tavataan kavereita, notkutaan ja luodaan jopa seurustelusuhteita. Livekohtaamisiin ei ole arkielämässä enää suurta tarvetta ja mm. nuorisotalojen suosio kohtaamispaikkoina on selvästi vähentynyt.

”Mediayhteiskunnan pojat pelaavat nettipelejänsä ja tytöt laittavat kuviaan verkkoon. Tietokone on käyttöliittymä, jonka avulla lapset ja nuoret asettuvat sosiaalisiin suhteisiin. Kasvatuksen näkökulmasta se tarkoittaa, että myös koneet kasvattavat lapsia ja nuoria” (Nivala 2007, 5).

Nettikäyttäytymistä käsitellään usein uhkanäkökulman kautta. Netissä oleskelun nähdään uhkaavan lasten sosiaalisten taitojen kehittymistä. Virtuaalitodellisuuden koh-

taamiset nähdään vastakohtina oikeille ystävyysuhteille. Tästä näkökulmasta nettiyhteisöjen nähdään pikemminkin hajottavan yhteisöllisyyttä kun ylläpitävän sitä. Pahimmillaan nuorten nettiyhteisöt altistavat nuoret seksuaaliselle häirinnälle ja tuovat eristäytyneiden nuorten ulottuville vaarallisia vertaisryhmiä. (Kangaspunta 2011, 140–141.)

Mediatilat ovat usein vapaa-ajanvieton paikkoja, joille leimallista on kontrolloimattomuus. Ne ovat ympäristöjä, joihin aikuisilla ei ole vapaata pääsyä. Koti on usein vanhempien tarkasti säätelemä alue. Verkko mahdollistaa yhteyden kodin ulkopuoliseen maailmaan omasta huoneesta käsin. Yhteisöpalvelut tarjoavatkin areenan nuoren tärkeisiin kehitystehtäviin: identiteetin etsimiseen, seurusteluun ja irtiottoon vanhemmista. (Kangaspunta 2011, 144.)

Kulutusyhteiskunta leimaa myös nykyistä elämää, erityisesti nuorten elämää. Vaateuksessa haetaan yhtäläistä linjaa, tietyt merkit merkitsevät nuorten elämässä paljon. Nuoret kuluttavat aikaansa shoppaillen ja toimintaa kutsutaan jopa harrastukseksi. Merkkituotteet ovat länsimaisissa yhteiskunnissa arkipäivää. Ensin eletään brändättyjen lastenvaippojen ja lastenruokien tietoisuudessa. Siitä siirrytään lelujen kautta nuoruus- ja aikuisiän brändeihin. Kriittisessä ajattelussa brändit on nähty uhkana lasten ja nuorten kuluttajaksi kasvamisessa, myönteisessä mielessä brändejä pidetään kulttuurisena pääoman välittäjinä. (Lehtimäki 2006, 13.)

Ulkomaalaiset tv-formaatit ovat tehneet mairinnousun myös Suomeen ja televisiosta nähdään useita muualla kehiteltyjä tv-formaatteja, jotka vetoavat erityisesti nuoriin katsojiin. Idols-kilpailuilla ja muilla tv:n formaateilla on kasvatusvaikutuksensa. Idols-karsintakerros on mediarituaali, jossa teini-ikäiset nuoret asettuvat tuomarien ja yleisön arvioinnin kohteeksi. Hoikkala miettiikin nuorisokasvatuksen teoria teoksen alkupuheessaan onko yhteiskunta ennen muuta yksilöllistävä. Pyrimmekö me kasvatamaan lapsistamme kilpailutalouden kansalaisia, jotka kaikin keinoin pyrkivät itse pärjäämään. (Nivala 2007, 6.)

Päiväkodeissa ja kouluissa on kasvava huoli lapsista, jotka jäävät vaille kodin turvaa. Ammattiauttajat kohtaavat joidenkin lasten maailmakuvan merkitysongelmat, jotka ilmenevät kiusaamisena, itsetuhoisuutena, mielenterveysongelmina, päihteiden väärinkäyttönä ja syömishäiriöinä. Samalla, kun kansantalous voi erinomaisesti, perheet

voivat huonosti. Toisissa perheissä liika työ vie voimat, toisissa työn epäsäännöllisyys tai työttömyys kuormittaa liikaa. Osa lapsista on yksin kotona liikaa. (Kangassalo 2001, 7-11.)

Nuorten pahoinvointi on lisääntynyt. Osa nuorista menestyy hyvin ja osa putoaa suori-
tustyhteiskunnan kelkasta. Osa nuorista syrjäytyy työ- ja koulumaailmasta. Päihteiden
käyttöä esiintyy ja elämänhallinta on hukassa. Myös perheiden taloudelliset tilanteet
vaihtelevat. Osa perheistä elää taloudellisessa ahdingossa, mikä tietysti vaikuttaa nuoren
mahdollisuuksiin selviytyä. Median kasvava vaikutus on myös otettava huomioon, kun
nuoren kasvua tukevia toimia mietitään. (Pohjola 2010, 28.)

Arvot ovat koventuneet kautta linjan ja tämä luonnollisesti heijastuu nuorten käyttäytymisessä. Nuorista tehdään aikuisia liian varhain ymmärtämättä, ettei nuorten tunne-
elämä ole välttämättä kehittynyt käsittelemään raakaa huumoria, väkivaltaa ja seksiä
tihkuvaa aikuisten viihdettä. Nuoret on jätetty yksin kasvamaan aikuisiksi.

Nuorisotyötä 20 vuotta tehneenä olen kiinnittänyt huomioni nuorten yksinäisyyden ja
eristyneisyyden lisääntymiseen. Aina on ollut koulun välitunnilla yksin seisovia, mutta
mielestäni määrä on yhä lisääntynyt. Nämä nuoret ovat koulukiusaajan helppoja
uhreja, koska kiusaaja valitsee uhrikseen sosiaalisesti eristäytyneen henkilön, jolla ei
ole tukijoukkoa tai voimia puolustaa itseään. Kehittämishankkeen yhdeksi kohteeksi
sovittiinkin tämä joukko. Heitä on aktivoitu välitunneilla sekä vertaistoiminnan että
keskustelujen avulla.

Projektityöntekijä Maija Lehtikangas Murkun kanssa-nettipalvelusta kirjoittaa lasten
yksinäisyydestä seuraavaa:

”Tytöjen ystävyysuhteet ovat usein kahdenkeskisiä tai pienessä ryhmässä tapahtuvia, kun taas pojat liikkuvat enemmän tekemisen mukaan vaihtelevissa ”laumoissa”. Tytön syrjäin jääminen parhaiden ystävien pareista näkyy selkeämmin ja tuntuu lähes koko ajan, vaikka myös pojat voivat jäädä kaveriporukan ulkopuolelle.

Poikien kokema yksinäisyys ei ehkä tule vanhempien tietoon yhtä usein. Yksinäinen poika pelailee tietokoneella tai konsolipelillä, eikä valita oloaan. Hän saattaa sanoa, että kavereita on netissä, mutta sielläkin voi olla yksinäinen ja syrjitty. Tällainen vetäytyminen voi olla huomaama-

tonta ja tuntua vähäpätöiseltä, ja poika yrittää pärjätä yksin, hammasta purren.

Oikean ystävyiden tunnistaminen on tärkeää ja hyvän ystävyiden säännöt kannattaa opetella. Oikea ystävä on huomaavainen, ei petä, ei puhu pahaa selän takana, on reilu ja rehellinen, luotettava ja osoittaa, että välittää toisesta. Kaikille lapsille ja nuorille tulisi opettaa suvaitsevaisuutta erilaisia ihmisiä ja uusia tulokkaita kohtaan sekä reilun kaveruuden ja oikean ystävyiden taitoja. Tämäkään tuskin yksin auttaa tilanteessa, jossa nuori on jätetty kaveriryhmän ulkopuolelle. Jos kyseessä on selvä kiusaaminen, nuoren omat yritykset saada kaveri tuskin onnistuvat helposti. Silloin tarvitaan aikuisten puuttumista asiaan”. (Maija Lehtikangas, murkun kanssa nettipalvelu.)

Nuorten itsemurhiin yksi syy löytyy koulukiusaamisesta. Nuorten itsemurhien taustalla voi olla myös alkoholin, mielenterveysongelmien ja riitojen hallitsema koti. Jos vanhemmat eivät pysty omien ongelmiansa vuoksi tekemään kotia turvalliseksi kasvuympäristöksi ja asettamaan turvallisia ja selkeitä rajoja, moni nuori ottaa sekä kotona että koulussa elämän omiin käsiinsä ja kapinoi kaikkia rajoja vastaan. On myös sellaisia koteja, joissa perusasiat ovat kunnossa, mutta vanhemmat pelkäävät lapsensa raivokohtauksia niin paljon, että antavat periksi kaikessa mitä lapsi keksii pyytää jo pienestä pitäen. (Uusitalo 2007, 16–17.)

Suomessa tehtiin vuonna 2005 yhteensä 994 itsemurhaa. Näistä 724 oli miesten ja 270 naisten tekemiä. 10–24-vuotiaista itsemurhaan päätyi 103 lasta ja nuorta. Vuosittainen itsemurhakuolleisuus on liikenneonnettomuuksiin verrattuna kolminkertainen. Itsemurha on neljänneksi yleisin työikäisten ja toiseksi yleisin 15–24-vuotiaiden nuorten kuolinsyy. (Tilastokeskus 2006.)

Itsemurhayrityksiä arvellaan olevan 10–15-kertainen määrä itsemurhiin verrattuna. Väestötutkimusten mukaan vakavia ja toistuvia itsemurha-ajatuksia on noin 10–15 prosentilla nuorista ja nuoruusiän kuluessa itsemurhaa yrittää noin 3–5 prosenttia nuorista. (Uusitalo 2007, 7.)

Nuorta pitää tukea ja olla hänen elämäntilanteestaan aidosti kiinnostunut, vaikkei hän siitä paljoa suostuisi kertomaankaan. Säännöllisen elämänrytmin opetteleminen on osa

normaalia elämää, johon kuuluvat niinkin yksinkertaiset asiat kuin syöminen säännöllisesti, nukkuminen ja itsestään huolehtiminen. Alkoholin käytön aloittaminen siirtyy ja jää jopa kokonaan, kun kiinnostuksen kohde pysyy muissa vähemmän haitallisissa askareissa eikä nuorta jätetä ilman valvontaa liian pitkäksi aikaa. Harrastukset ja läheinen ystäväpiiri ehkäisevät itsemurhia.

Aikuisten tulisi muistaa, etteivät lapset ja nuoret välttämättä osaa antaa kokemuksilleen sanoja. Koska nuoret eivät välttämättä osaa puhua huolistaan, tulisi aikuisten tehdä aloite ja auttaa heitä sanoittamaan kokemuksiaan. Aikuisen on esimerkiksi rohjetava kysyä masentuneelta lapselta tai nuorelta suoraan mahdollisista itsemurhaajatuksista. Itsemurhaa yrittänyt nuori tarvitsee aina nuorisopsykiatrista apua. Itsemurhasta puhumisessa on muitakin puolia. Eivät kaikki itsemurhasta puhujat suinkaan päädy itsemurhaan. Joillekin pahan olon ulospuhuminen auttaa. Osa nuorista uhkaa itsemurhalla tavoitellakseen valtaa tai sympatiaa. Tätäkään ei voi pitää psyykeltään hyvinvoivan nuoren käyttäytymisenä, joten tällainen nuori ja hänen läheisensä ovat yhtäläillä avun tarpeessa. (Uusitalo 2007, 13.)

Yhteisön ja perheen tuki nuoren takana on paras keino saada itsemurhatilastot laskemaan. Nuori pitää saada ymmärtämään, että hän voi vaikuttaa oman elämänsä suuntaan hyvinkin vaikeissa tilanteissa ja häntä tuetaan tässä oikeille raiteilla pysymisessä ehdoitta, tarvittaessa ammatti-ihmisen turvin. Tukijoukkoon voi kuulua vanhempien lisäksi sukulaiset tai ystävät. Pääasia ettei nuori jää yksin sillä yksinäisyys on se, mikä vie ihmiset ennenaikaiseen hautaan Suomessa.

Lisäaikuisen tuominen koulun arkeen oli yksinkertaisuudessaan Anjalankosken kaupungin Nuorisotyö koululle -kehittämishankkeen ideana vuonna 2007. Nuorten lisääntynyt mediakulutus on osasyynä vähentyneisiin nuorisotalovierailuihin ja oli aika miettiä muita nuorisotyön keinoja kohdata alueen nuoret.

Nuoret itsekin puhuvat aikuisen kaipuusta. Aina tämä tyhjiö ei täyty lapsen ja vanhemman vuorovaikutuksessa ja tällöin nuorisotyöllä niin koulussa kun vapaa-ajalla voi olla suuri vaikutus nuoren elämään. (Leino 2002, 85.)

2.2 Koulun ja nuorisotyön yhtenevät tavoitteet

Perusopetuslaissa opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Lisäksi esiopetuksen tavoitteena on osana varhaiskasvatusta parantaa lasten oppimisedellytyksiä. (Perusopetuslaki 21.8.1998/628, 1 luku, 2 §.)

”Nuorisolain tavoitteena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja.”

(Nuorisolaki 27.1.2006 / 72, 1 luku, 1 §.)

Lisäksi yhteistyöstä on määrätty laissa seuraavaa:

”Nuorisolain mukaisesti yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten kunnassa on oltava nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, johon kuuluvat opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimen sekä työ- ja poliisihallinnon edustajat. Lisäksi verkostoon voi kuulua puolustushallinnon ja muiden viranomaisten edustajia. Verkosto toimii vuorovaikutuksessa nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Kunnat voivat koota myös yhteisen verkoston. Verkosto ei käsittele yksittäistä nuorta koskevia asioita.” (Nuorisolaki 20.8.2010/693, 3 luku 7 a §.)

Pohjola (2010, 2) toteaa, että ilman moninaista yhteistyötä koulun on mahdoton vastata nykypäivän oppimisen ja kasvatuksen tarpeisiin. Koulun tulisi muuttaa toimintatapojaan, niin että ne vastaisivat nykypäivän tarpeita. Lisäresursseja ei koulutukseen ole saatavilla, joten nykyisten toimintatapojen muuttaminen on Pohjolan mielestä ainoa tapa selvittää tilanteesta.

Sosiaaliselle osaamiselle näyttää olevan tarvetta koulussa ja tämä johtunee Pohjolan (2010) mukaan nuorten sosiaalisuuden ja vuorovaikutteisuuden muutoksesta. Hiljainen ja pidättyväinen luonnetyyppi on Pohjolan mukaan väistymässä ja tilalle on tulossa avoin, puhelias ja tunteista keskusteleva luonnetyyppi. Tämä uusi luonnetyyppi ei tunnu sopeutuvan nykypäivän koulukulttuuriin ja opettajan työ tuntuu raskaalta ja

vaativalta, koska opettajalla tulee opetustaitojen lisäksi olla sosiaalista osaamista, jotta opetus mahdollistuu. (2010, 4-5.)

Niemisen (2008) mukaan suomalaisessa nuorisotyössä on nuorisotutkimuksen kautta selvinnyt neljä funktiota. Nämä funktiot ovat sosiaalisfunktio, personalisaatiofunktio, kompensatiofunktio ja resursointi- ja allokontifunktio. Sosialisatiofunktio tarkoituksena on sosiaalista nuori, jotta nuori voi omaksua, muuttaa tai hylätä tarjottuja arvoja, rooleja ja käyttäytymistapoja. Personalisaatiofunktion tehtävänä on ohjata nuoren kehittymistä omaksi itsekseen. Tämä edellyttää nuoren ainutlaatuisuuden tunnistamista. Kompensatiofunktio korjaa edellä mainittujen funktioiden puutteita. Resursointi- ja allokontifunktio keskittyy nuorten kasvu- ja elinoloihin vaikuttamiseen. Koulu nuorisotyössä toteutetaan sosialisatio-, personalisaatio- ja kompensatiofunktioita. (2008, 21-28.)

Nieminen (2008) kuvailee nuorisotyön oppimisympäristöjä olevan neljä: kohderyhmä, sosiaalimuoto, organisointimuoto ja tila. (2008, 29–30.) Kouvolan koulunuorisotyön kohderyhmä on 7- 9 luokkalaiset. Sosiaalimuodolla tarkoitetaan vuorovaikutuskokonaisuuksia, joissa nuoria kohdataan ja tuetaan. Näitä sosiaalimuotoja koulunuorisotyössä ovat pienryhmät, ryhmät (luokat ja välituntiryhmät) sekä yksilöohjaus. Kouvolan koulunuorisotyö tavoittelee pitkäkestoista, pysyväluonteista roolia kaupungin palveluverkostossa. Koulunuorisotyön tilana eli fyysisenä ympäristönä on koulurakennus ja sen lähiympäristö. Koulunuorisotyöntekijät toimivat myös alueen nuorisotalolla kahtena iltana viikossa.

Nuorisotyön sisällä kasvaa ajatus kasvamaan saattamisesta, kasvatustehtävästä, joka on lähtöisin nuoren omista lähtökohdista ja odotuksista. Nuorisotyössä on kysymys kasvatuksesta, joka perustuu dialogiseen suhteeseen nuoren ja nuorisotyöntekijän välillä. Kasvatuksen keinoina toimivat innostaminen, kuunteleminen ja tukeminen. (Soanjärvi 2005, 14.)

Nuorisotyö on perinteisesti sijoittunut vapaa-aikaan ja kunnassa useimmiten eri hallintokuntaan kuin koulu. Koulun ja nuorisotoimen, mukaan lukien seurakuntien ja järjestöjen nuorisotyö ja niiden käytänteet ja tavat ovat kehittyneet toisistaan erillään, vaik-

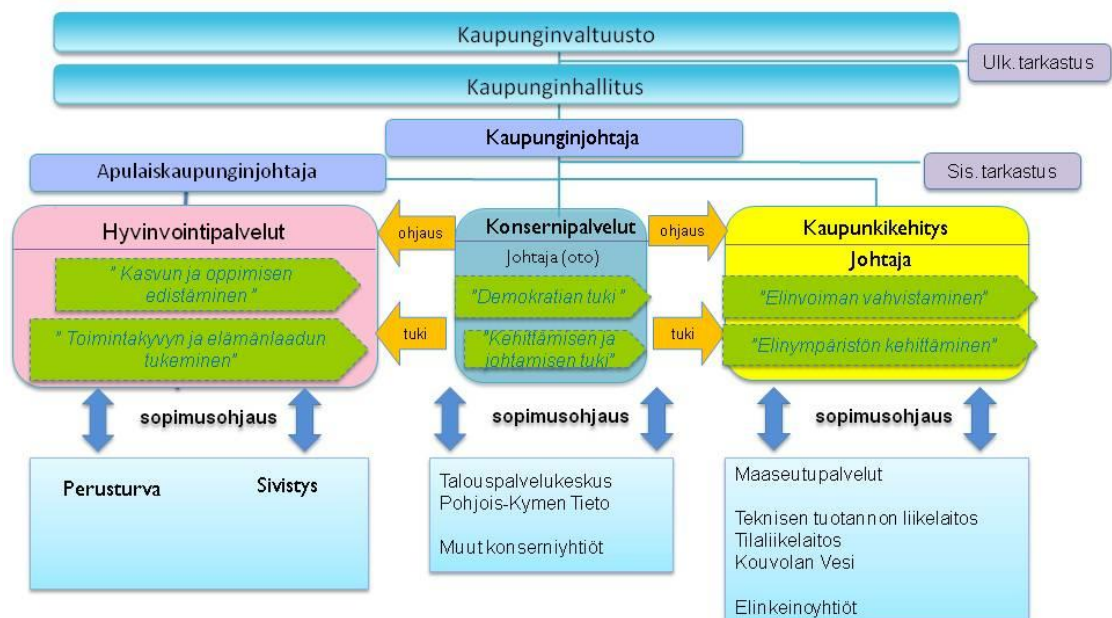
ka tekemisen kohde on sama: lapset ja nuoret. Havaittavissa on kuitenkin asenne- ja ilmastonmuutosta, missä lasten ja nuorten parissa toimivat ammatti-ihmiset hakeutuivat yhteistyöhön, koska tavoite on sama: lasten ja nuorten kasvun, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeminen. (Pohjola 2010, 1.)

Nuorisotyöntekijät eivät ole nuoruuden ainoita asiantuntijoita, mutta heillä on osaamista kohdata nuoret myös koulumaailmassa. Nuorisotyöhön ei tule liittymään selkeitä opetuksellisia tavoitteita, vaan tavoite tulee pysymään epävirallisen viranomaisen roolissa, jota tarvitaan virallisen rinnalle. Nuorisotyön ominta osaamista on nuoren kohtaamisen taito ja se on erityispiirre, jolla nuorisotyön olemassa oloa perustellaan. (Soanjärvi 2005, 16.)

Nuorisopalvelut sijoittuvat vuodesta 2011 alkaen Kouvolan kaupungin Hyvinvointipalveluihin yhdessä perusturvan ja perusopetuksen kanssa. Tämä helpottaa ja murtaa sektorien rajoja sekä helpottaa yhteistyön muodostumista.

Kv 30.8.2010, liite nro 4

Kaupungin palveluorganisaation perusrakenne

KUVIO 1. Kouvolan kaupungin palveluorganisaatiosta

(Kouvolan kaupungin nettisivut)

Pia Tasanko tutustui Iso-Britanniassa Kentin kreivikunnan koulun ja nuorisotyön yhteistyömalleihin. Koulunuorisotyö on Kentin alueella alkanut sattumalta, kun eräältä koululta osa opettajista irtisanoutui yllättäen ja opetustoimi pyysi apua opetuksen järjestämiseen nuorisotoimelta. Kun yhteistyökutsuun vastattiin, se poiki palkkamäärärahat koulunuorisotyöntekijöiden palkkaamiseen alueelle. Nuorisotyöntekijöitä palkattiin alueille, joiden asukkailla oli alhainen toimeentulo. Kentissä koulunuorisotyöntekijöiden palkasta maksaa 60 % nuorisotyö ja 40 % koulu. Työntekijöiden työtehtävät ovat samassa suhteessa koulun ja harrastustoiminnan välillä. Tulokset koulunuorisotyöstä ovat pääsääntöisesti positiivisia. Vastoinkäymiset ovat johtuneet rehtoreiden omasta, erilaisesta näkemyksestä nuorisotyöstä sekä koulunuorisotyöntekijän epäselvästä roolista koulu yhteisössä. Kentissä koulunuorisotyöllä on valoisa tulevaisuus ja tärkeänä pidetään sitä, että opettajat ja nuorisotyöntekijät tuntevat toistensa työtehtävät ja tavat sekä puhuvat samaa kieltä. (Tasanko 2007, 31.)

Yhteiskunnan muutokset ovat heijastuneet myös koulutusjärjestelmään. Koulusta on tullut paikka, johon oppimisen lisäksi tullaan hakemaan turvallista kasvu ympäristöä, sosiaalisia kontakteja ja luotettavia aikuisia (Pikkuaho & Saarinen 2006, 20). Tämä on ollut tiedossamme, kun kehittämishankkeena koulunuorisotyötä vuonna 2007 käynnistimme entisen Anjalankosken alueelle (nykyinen Kouvola). Koimme, että perinteisen nuorisotalo työn rinnalle tulee saada nuorisotyön muoto, jossa kohdataan laajemmin lähialueen nuoriso.

Opettajan ja nuorisotyöntekijän professiot kuuluvat molemmat kasvatuksen kenttään. Suhde kasvatettavaan (oppilaaseen, nuoreen) nousee työn erilaisista tavoitteista. Opettaja pyrkii opettamaan opetussuunnitelman mukaan, vaikkakin tehtävään liittyy myös laajempi näkemys kasvatuksesta. Nuorisotyöntekijällä on tähtäimessä kokonaisvaltaisempi kasvatustavoite, jotta nuori pärjäisi ympäröivässä yhteiskunnassa. Tämä on maailmaa syleilevä tavoite ja lähes mahdoton tehtävä yhdeltä työntekijältä. (Soanjärvi 2005, 14.)

Opettajan ammattikuvaan ei mahtune eikä heillä ei myöskään liene aikaa vastata oppilaiden valtavaan tarpeeseen jakaa asioitaan ja puhua aikuisten kanssa. Nuorisotyöntekijät ja kuraattorit ovat tulleet tulkitsemaan oppilaiden olemusta ja tunteja opettajille ja hoitamaan kuilun aiheuttamia ongelmia koulussa.

Koulunuorisotyötä on tehty projektinomaisesti jo pitkään. Vahvemmin nuorisotyö on tullut kouluille 2000-luvulla ja useissa kunnissa sitä on alettu jalkauttaa kouluihin erilaisin hankkein.

Vaikka koulunuorisotyö melko uutena työmuotona ei kuulu perusopetuslain oppilashuollon piiriin, niin sitä vastoin Nuorisolaki (2006/72) ja sen säädöspohjan muutokset edellyttävät monialaista yhteistyötä ja hallinnolliset rajat ylittävää työskentelyä. (Pohjola 2010, 9.)

Lapset ja nuoret kokevat toimijuutta median ja kuluttamisen parissa. Välijärvi (2010) toteaa, että tulevaisuudessa koulua haastetaan siihen, että oppilaita aidosti kannustetaan osallistumaan koulun arjen päätöksiin. Avoimuus ja tunteista keskusteleminen ovat modernissa yhteiskunnassa keskeistä, mikä näyttäytyy jatkuvina keskusteluina ja ihmissuhdeneuvotteluina. Kulttuurinen muutos kohti tunteiden avoimempaa näyttämistä ja työstämistä näkyy ja kuuluu myös koulukontekstissa. Luonnontyypin muuttuminen sulkeutuneesta ja pidättyväisestä sukupolvesta avoimeksi, vuorovaikutteiseksi ja mielipiteensä rohkeasti ilmaisevaksi on tapahtunut ehkä nopeammin kuin mihin opetusinstituutioiden pedagoginen perinne on osannut varautua. (Pohjola 2010, 4-7.)

Sosiaalisuus on koulussa monin tavoin keskeisellä sijalla, vaikka pääpaino on tiedollisessa oppimisessä. Koulu pyrkii yhä korostetummin sosiaalisuuden edistämiseen sekä osallisuuden ja toimijuuden vahvistamiseen. (Pohjola 2010, 4.)

Suomen rehtoriyhdistys haluaisi lisätä alakouluihin tunteja, joiden sisällöiksi ehdotetaan yhteisöllisyyttä, ryhmätyötaitoja ja vuorovaikutustaitoja. Ne ovat samoja sisältöjä, joita koulunuorisotyön tavoitteisiin on kirjattu. Suomen rehtoriyhdistyksen mukaan nämä sisällöt antaisivat paremmat eväät yleiseen elämänhallintaan ja kansalaisen oikeuksien ja velvollisuuksien ymmärtämiseen. Alakoulun tuntikehykseen suunnitellaan sisältöjä, jotka tukevat kokonaisvaltaisempaa kasvatustavoitetta, jotta lapsi ja nuori pärjäisi ympäröivässä yhteiskunnassa. (Kouvolan Sanomat 4.11.2011.)

Nuoret kuuluvat yhteisöihin kuten perhe, koulu ja nettiyhteisöt. Kangaspunnan (2011) teoksessa yksilöllinen yhteisöllisyys yhteisö on määritelty ryhmäksi ihmisiä, jotka

jakavat sosiaalista vuorovaikutusta ja joitain yleisiä siteitä keskenään ja jotka ovat samassa paikassa ainakin toisinaan. (2011, 117.)

Helsingin nuorisoasiainkeskus teki kanuuna kuntien nuorisotoimenjohtajille kyselyn koulun ja nuorisotyön yhteistyöstä huhtikuussa 2011. Vastauksia tuli 20/ 24. Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa koulun ja nuorisotyön yhteistyötä kunnissa sekä nuorisotoimenjohtajien näkemyksiä mahdollisista kehittämis- ja tutkimuskohteista. Kyselyn vastausten perusteella nuorisotyö odottaa yhteistyöltä mahdollisuutta tavoittaa kaikki nuoret, mahdollisuutta vaikuttaa nuorten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja nuorten koulutyön tukemista sekä uusien innovatiivisten menetelmien löytämistä. Koulu suhtautuu myönteisesti yhteistyöhön, koska koululle tarvitaan lisää aikuisia tukemaan nuoria. Nuorisotyön osaamista arvostetaan, mutta yhteistyötä halutaan vain tietyillä alueilla, etenkin erityistyössä. Haasteina nähdään jatkuvuuden puute sekä nuorisotyöntekijän rooli.(Siurala ja Aho 2011.)

Tasanko (2007) kertoo julkaisun loppusanoissa usein joutuneensa vastaamaan kysymykseen, miksi nuorisotyön tulisi mennä kouluun. Nuorisotyön rooli koetaan vapaa-ajan toiminnan tukemiseksi. Tasangon mielestä on tärkeää, että nuorisotyö toimii edelleen vapaa-ajan tukemiseen, mutta roolia tulisi laajentaa resurssien mukaan myös kouluympäristöön, sillä siellä tavoitetaan kaikki nuoret. Nuorisotyön tärkeimpinä ominaisuuksina hän pitää yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden tukemista. Näitä ominaisuuksia voi tukea myös kouluympäristössä.(2007, 58.)

2.3 Koulunuorisotyön toteutusmalleja

Koulutyössä nuoriso-ohjaaja tukee koulun kasvatustehtävää, kehittää monimuotoisia ja uusia toimintamalleja sekä tekee nuorisotyöstä tutuksi. Hän ohjaa nuoria elämänhallinnassa, toimii kuuntelijana, aistijana, välittäjänä, nonformaalin oppimisen edistäjänä, hiljaisen tiedon silmänä ja korvana, yksilöohjaajana, tukijana, innostajana ja rohkaisijana.

Leppä (2010) kertoo, että koulunuorisotyöntekijän työnkuva on muotoutumassa. Leppä teki keskisuomalaisiin kouluihin ja kunnallisiin nuorisotoimiin kyselyn, jossa kar-

toitti koulunuorisotyön tavoitteita. Vastauksissa korostui lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen kasvun tukeminen osana monialaista työyhteisöä. Tähän sisältyy ajatus nuoren positiivisesta kohtaamisesta, kannustamisesta ja läsnäolosta. Toiseksi nuorisotyön tavoitteeksi koulussa annettiin yhteisöllisyyden tukeminen oppilas- ja työyhteisötasolla. Tähän sisältyy ajatus turvallisuudentunteesta ja kouluviihtyvyydestä. Kolmanneksi tavoitteeksi kyselyssä nousi ennalta ehkäisevän työn toteutus ja monialaisen yhteistyön tekeminen. Nuorisotyön osaamisalueista näihin tavoitteisiin vastaavat sosiaalinen vahvistaminen ja osallisuuskasvatus. (2010, 75–76.)

2.3.1 Kouvolan koulunuorisotyö

Koulunuorisotyölle ei ole Kouvolassa tehty kirjallista suunnitelmaa, mutta työnkuvaus on kirjoitettu yhteistyössä koulunuorisotyöntekijöiden ja rehtorien kanssa. Opinnäytetyön kyselyn kysymykseen Kaipaavatko koulunuorisotyöntekijät suunnitelmaa työhönsä? vastauksia tuli 6/9. Enemmistö toivoi suunnitelmaa työlle. Kanuunakunnille Helsingin nuorisoasiankeskuksen teettämässä koulun ja nuorisotyön yhteistyökyselyssä selvisi, että vain 20 %:lla kunnista on kirjallinen suunnitelma koulun ja nuorisotyön välillä.

Koulunuorisotyöntekijät työskentelevät Kouvolan kouluilla seuraavin toimintamuodoin (kaikkia ei ole kaikilla kouluilla, vaan toiminnot vaihtelevat koulun tarpeiden ja koulunuorisotyöntekijän taitojen mukaan):

- 5-6 lk. sulauttaminen
- 7 lk. nivelvaihe
- Ryhmätyökset + jatkot
- Välituntitoiminta / kilpailut ja pistekampanjat
- Kiva koulu tiimin osana +Kiva koulu tunnit
- Verso- tiimin jäsen
- Oppilaskunnan ja tukioppilaiden aikuinen toinen tuki
- Oppilashuoltoryhmässä pyydettyä
- Tuntityöskentelyn tukeminen
- Aamunavaukset
- Toiminnalliset vanhempainillat

- Seksivalistus (onnelliseksi viikko)
- Päihdeputki(elämyksellinen valistustapahtuma päihteistä)
- Päihdeoppitunnit
- Juhlien järjestäminen yhdessä oppilaiden kanssa
- Tempaukset
- Pienryhmätoiminta
- Me – hengen kohotustempaukset
- Erilaiset kerhot (Näyttis, sisustuskerho Sinno)
- Hyvä minä -kampanja
- Nettikiusaamiseen puuttuminen (4-6 lk. ja 7-9 lk. – materiaali)

Yhteistyötä koulun ja nuorisotyön välillä tehtiin kanuunakunnissa eniten ryhmäytymistoiminnassa, osallisuus- ja vaikuttamistoiminnassa ja tiedotustyössä. Samaisessa tutkimuksessa oli kysytty keskeisiä yhteistyön osa-alueita tulevaisuudessa. Nuorten osallisuuden vahvistamisen katsottiin tulevaisuudessa olevan tärkein yhteistyön osa-alue. Seuraaviksi mainittiin yhteisöllisyyden tukeminen, oppimisympäristön laajeneminen ja koulun moniammatillisen työnteon vahvistaminen. (Siurala 2011.)

Nuorisotyön tavoitteena on dialogin kautta voimaannuttaa nuori tekemään itse omaan elämäänsä koskevia päätöksiä. Nuorelle ei pidä antaa vastauksia tai päätöksiä valmiina, vaan nuorisotyön tavoitteena on auttaa nuorta oivaltamaan oma parhaansa.

Tasanko (2007) muistuttaa julkaisussaan, että koulunuorisotyöntekijästä tekee helposti lähestyttävän se, ettei hän tarkastele nuoria arvioinnin näkökulmasta, vaan yksilönä. On tärkeää, että koulunuorisotyöntekijä tukee koulun kasvatustehtävää, mutta ei osallistu oppilaiden arviointiin. (2007, 55.)

Koulun henkilöstön ajatuksia koulunuorisotyöstä (haastattelu Kouvolan koulun henkilöstölle)

”Tärkeintä on olla "ulkopuolinen" aikuinen nuorille eli joku jota voi helposti lähestyä pienine ja suurinekin huolineen (Saada mahdollisesti oh-

jausta eteenpäin tarvittaessa). Tavoitteena on tehdä nuorille helpommaksi alkaa selvittää ongelmakohtia ja saada tukea aikuisilta. Työntekijä on helposti lähestyttävä juttukaveri myös oppilaille, joilla ei isompia huolia ole, mutta jotka kaipaavat aikuisen kanssa keskustelua.”

”Nuorilla pitää olla mahdollisuus tulla kuulluksi ja huomatuksi vaikka koulutyö ei sujuisikaan.”

Koulunuorisotyöntekijöillä on mm. facebookissa työprofiilit, joiden käytöstä työväläneenä koulunuorisotyöntekijä kertoo seuraavaa:

”Kun oppitunti alkaa luen yleensä sähköpostin ja silmäilen työfacebook-profiilin läpi ja katson mitä koululaisemme ovat kirjoittaneet ja jos joku on oikein huonolla jalalla liikkeellä sen perusteella niin huomioin jotenkin myöhemmin.”

Koska nuorisotyön on mentävä nuoren luo, on erityisen tärkeää, että työntekijät ovat siellä missä nuoretkin eli nettiyhteisöissä ja koulussa.

3 KOULUNUORISOTYÖ YHTEISÖPEDAGOGIN AMMATTINA

Nuorisotyöntekijän ammatti, niin kuin moni muukin ala, edellyttää työhön soveltuvaa ihmistyyppiä. Tämä ei kuitenkaan poista koulutuksen tarvetta. Dialoginen ote nuorisokasvatuksessa ei ole itsestään selvää, vaan sitä on mietittävä ja sitä on tietoisesti harjoitettava, koulutus auttaa asian hallintaan. (Pohjola 2010, 22.)

3.1 Ammatti vai professio

Helakorven kirjassa esitellään (Ruohotie 1993) ammatillisesti jälkeen jäänyttä ja ammatillisesti ajan tasalla olevaa työntekijää. Ammatillisesti ajan tasalla / uusiutuvan ammattilaisen listassa on paljon yhteneväisyyksiä koulunuorisotyöntekijöiden ammatillisuuteen. Ajan tasalla oleva ammattilainen tuntee Ruohotien mukaan oman alansa ja sitä lähellä olevien alojen uusimman tiedon, tuo esille uusia ehdotuksia ongelmien ratkaisuksi (oppilashuoltoryhmissä tapahtuneita casejä, kun nuorisotyöntekijä ehdottaa toimintatapaa nuoren asiassa), etsii sovelluksia uusimmille tiedoille, ottaa vastaan

haasteellisia ja riskialttiita tehtäviä. Koska nuorisotyöllä ei ole totuttua toimintatapaa koulun arjessa, on haastaviin ja riskialttiisiin tehtäviin helpompi ryhtyä. Listassa mainitaan myös jatkuva kyky parantaa suoritustaan, sekä muiden arvostus, yhteistyötaidot sekä kriittisyys ongelmien ratkaisuisissa sekä palautteen hyödyntäminen (1997, 75.)

Tätä samaa vahvistetaan myös Helsingin yliopiston Ihminen osaa sitä mitä hän haluaa -teoksessa (Frilander 2005), jossa kerrotaan, että asiantuntijuutta koskevissa tutkimuksissa on osoitettu, että perustietojen lisäksi asiantuntijuuteen tarvitaan myös kokemusta. Kokemus liitetään ja suhteutetaan aikaisempiin käsityksiin asioista. Asiantuntijuuden kehittyminen vaatii aikaisemman tiedon ja kokemuksen lisäksi kykyä ja halua etsiä lisää tietoa. (Frilander-Paavilainen 2005, 13.)

Schön (1983) on painottanut, että taitavaksi asiantuntijaksi kehitytään vain kokemuksen kautta. Sosiaalisen ympäristön lisäksi asiantuntijuuteen vaikuttaa myös fyysinen ympäristö (Helakorpi 1997, 87–88). Kysymykseeni tuntevatko koulunuorisotyöntekijät kuuluvansa kouluyhteisöön, jokainen vastasi myönteisesti. Joitain kielteisiä vastauksia tuli kysyessäni, miten hyvin koulujärjestelmä tunnetaan tai miten koulu tiedottaa asioistaan koulunuorisotyöntekijälle. Tarkemmin tutkimuksen vastauksista kerron aineistoanalyysi luvussa.

Asiantuntijuutta nykyään kuvataan verkostojen ja organisaatioiden kykynä ratkaista yhdessä ongelmia yhteistyöverkoston kanssa vuorovaikutuksessa ja yhteistoiminnassa asiakkaan kanssa.(Frilander 2005, 26).

Helakorven ym. teoksessa kuvataan Mohrmanin (1997) ajatusta, että menestyminen vaatii organisaatiolta yhä enemmän uusien menettelytapojen oppimista ja tiedon soveltamista. He ovat jaotelleet rutiinityöt ja ei rutiinityöt. Heidän jaossa ei- rutiinityö kuvataan jatkuvasti muotoutuvaksi, vaihtelevaksi ja ainutlaatuiseksi. Lisäksi ei- rutiinityötä kuvataan epävarmuustekijöitä sisältäväksi ja voimakkaasti muuttuviksi työmuodoiksi. Ei-rutiininomaisessa työssä toimitaan muuttuvan tiedon ympäristössä, jossa asiantuntijan on kokoajan uusittava tietojaan ja taitojaan. (Helakorpi 1997, 69–70.)

Kansainvälisen työjärjestö ILO:n suosituksen mukaan työ määritellään neljään vaativuustekijään. Ammattitaito, kuormitus, vastuu ja työolot. Ammattitaito on älyllistä ja

fyysistä ja se on hankittu kokemuksella, harjoittelulla, koulutuksessa tai luontaisilla kyvyillä. Kuormituksella tarkoitetaan fyysistä ja henkistä kuormitusta ja aistien rasitusta. Kolmas vaativuustekijä on vastuu, joka määritetään kuinka paljon työnantaja luottaa työntekijään tehtävien tärkeyden mukaan. Työolot on neljäs kriteeri sille, miten työn vaativuutta arvioidaan. (Helakorpi 1997, 81.)

Tutkimissani koulunuorisotyöntekijöissä oli puolet, joiden nuorisoalan työkokemus oli yli 15 vuotta ja puolet, joiden työkokemus oli 5 vuotta tai sen alle. Joukossa on kaksi AMK-koulutuksen saanutta työntekijää. Koulunuorisotyössä mielestäni pärjää hyvin joko pitkän työkokemuksen nuorisotyössä kerännyt tai AMK tason koulutuksen saanut nuori työntekijä.

Nuorisotyöntekijän tulee aina kunnioittaa muita ihmisiä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa. Nuorisotyön oletetaan toimivan eräänlaisena aikuisresurssina nuorelle (Leino 2002, 57).

Koulunuorisotyötä aloittaessamme entisellä Anjalankoskella juuri lisääikuisen koulun arkeen oli keskeinen tavoite kehittämishanketta kirjoittaessamme.

Ihmisille on luonteenomaista kantapään kautta oppiminen. Eli opitaan epäonnistumisien kautta. Muiden ihmisten kokemuksista kuuleminen ei kasvata samalla tavalla asiantuntijuutta (Auli Toom, 2008, 67).

Janhonen (2005) muistuttaa, että ammatillinen kehittyminen on jatkuvasti muuttuva ja kehittyvä prosessi, eikä asiantuntijuus ole pysyvä olotila vaan on jatkuvaa kasvua ja kehittymistä vaativa piirre. Ammatillinen pätevyys lisääntyy kokemuksen, tiedonhankinnan ja oppimisen kautta. Työelämän vaatimukset ja koulutus pohja antavat perustan ammatillisen osaamisen kehittymiselle (2005, 17.)

Koulunuorisotyömalleja rakennetaan koulu- ja paikkakuntalähtöisesti myös iän, koulutuksen ja persoonakohtaisten ominaisuuksien varaan. Henkilökohtaisuuden merkitys kertoo ammattilaisuuden ohuudesta ja vakiintuneiden työmenetelmien puutteesta. (Pohjola 2010, 19.)

Pohjola (2010) tutki Kouvolan koulunuorisotyöntekijöitä syksyllä 2009 ja keväällä 2010. Hän tutustui päivän ajan yhteen koulunuorisotyöntekijän työpäivään, piti kahtena eri kertana ryhmähaastattelut koulunuorisotyöntekijöille sekä tutki koulunuorisotyöntekijöiden työpäiväkirjoja. Haastateltavat, jotka ovat siis osin samoja koulunuorisotyöntekijöitä kuin opinnäytetyön kyselyyn vastanneet, ovat kertoneet, että koulunuorisotyötä tekevältä vaaditaan erityistä osaamista, jota ei saavuta nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajan peruskoulutuksessa. Pohjola mietti kuulemansa perusteella, että nuorten kasvun haasteena on nykypäivänä enenevässä määrin mielenterveydelliset tekijät. Pitäisikö siis nuorisotyöntekijöiden ammatillisuutta tältä osin vahvistaa? Haastateltavat ohjaajat kokivat kaipaavansa lisäkoulutusta nuorten psyykkiseen kehitykseen ja mielenterveyteen liittyvissä kysymyksissä, jotta osaaminen moniammatillisessa tiimissä vahvistuisi. (Pohjola 2010, 21.)

Nuorisotyön luonteeseen kuuluu nopea reagointi, tilanteen nopea haltuunotto, mikä on joillekin opettajille vieras toimintatapa. Kyselyyn vastanneiden koulunuorisotyöntekijöiden avoimista vastauksista voi ymmärtää, että nuoriso-ohjaajilla on sopeutumis- ja muuntautumiskykyä koulun päivän tapahtumiin. Useampi vastaaja sanoo, ettei heillä ole tyypillistä työpäivää koululla ja työpäivään liittyvät tekijät ja tapahtuneet asiat selviävät usein opettajanhuoneessa tai rehtorin tapaamisessa aamulla.

Siekkisen (2010) opinnäytetyössä koulunuorisotyön tärkeimmäksi tavoitteeksi on nostettu läsnä oleva aikuinen. Läsnä olevaa aikuista kuvattiin rinnalla kulkijaksi ja kuuntelijaksi (2010, 38.)

Koulunuorisotyö tarvitsee työhönsä välineitä ja käsitteitä. Lähtökohtana työn tekemiseen voidaan puhua sosiaalisesta diagnoosista. Kun nuoren tarvitsemaa tukea ei voida nimetä lääketieteellisin eikä pedagogisin välinein, voidaan apu laajentaa sosiaalialan asiantuntijuuteen. Tämä sisältää asioiden, tapahtumien, tilanteiden ja ihmisten ymmärtämistä vallitsevissa suhteissa. Tällöin kyseessä on sosiaalinen vahvistaminen ja voimaannuttaminen. (Pohjola 2010, 20–21.)

Kohti asiantuntijuutta teoksessa kerrotaan ammattikorkeakouluopintojen yleisenä tavoitteena olevan hyvät valmiudet ja niiden teoreettiset perusteet asiantuntijatehtävissä toimimista varten. Lisäksi tavoitteissa on taata valmiudet alan kehittymisen seuraamiseen ja ammattitaidon kehittämiseen. (Janhonen, 2005, 25.)

Koulunuorisotyössä onnistuminen edellyttää yhteistyökykyisyyttä ja vastuuntuntoa. Omien näkemysten jakaminen ei ole yhteistyökykyiselle ihmiselle vaikeaa ja lisäksi hän on myös hyvä kuuntelija. Hänen mielestään on luontevaa tehdä yhteistyötä ja etsiä yhdessä ratkaisuja ongelmiin. Yhteistyökykyinen ihminen on työyhteisössä valmis ottamaan vastuuta oman osaamisensa mukaan. (Janhonen 2004, 25.)

Eestin nuorisotyöntekijöille, Tarton yliopiston teettämässä tutkimuksessa (2010) koulujen harrasteohjaajien arvioissa tulee esiin kolme nuorisotyössä tarpeellista taitoa: kommunikaatiotaidot, ryhmätyötaidot ja kuuntelemisen taidot. Verrattuna muihin nuorisotyöntekijöihin pitävät koulujen harrasteohjaajat keskimääräistä oleellisempina nuorisotyöntekijän henkilökohtaista luovuutta. Muiden nuorisotyöntekijöiden tavoin koulujen harrasteohjaajat pitivät nuorisotyöntekijälle kaikkein tarpeellisimpana kärsivällistä asennetta. (Tartu yliopisto 2010, 130–131.)

Kohti asiantuntijuutta teoksessa kuvataan asiantuntijuuden oppimista prosessina seuraavan **kaavion** mukaan.

KUVIO 2. Asiantuntijuuden oppiminen (Janhonen 2004, 27).

Siekkinen (2010, 78–79) peräänkuuluttaa omassa opinnäytetyössään menetelmäosaamisen kehittämistä, jotta koulunuorisotyöntekijöillä olisi jotain konkreettista, mistä ammentaa kohti työmaitaan. Menetelmäopas, jossa koulunuorisotyössä käytettyjä menetelmiä kuvataan ja avataan, Siekkinen mainitsee myös, ettei perhetyöhön anneta koulutuksessa valmiuksia. Siekkinen toivoisi myös seksuaali-, päihde-, media-, seikkailu-, liikunta- ja taidekasvatuksen projekteja opiskeluaikaan. Opiskelijat voitaisiin kiinnittää nykyistä vahvemmin kunnalliseen nuorisotoimintaan tekemään yhteistyössä seikkailuleirejä, päihdeputki- ja seksuaalisuusviikon tapahtumia.

Ammattikorkeakouluissa, etenkin humanistisissa ammattikorkeakouluissa, on yhteisöpedagogien koulutuksen yhteydessä opetettu koulunuorisotyötä. Lisäksi HUMAK on koordinoanut monia hankkeita, joissa nuorisotyötä on toteutettu yhteistyössä koulujen kanssa. Kuivakangas (2009) toteaa, että koulut käyttävät yhteisöpedagogeja harjoitteluaikana. Tämä helpottaa heidän työllistymistään kouluihin valmistumisen jälkeen. (Pohjola 2010, 3.)

Tarton yliopiston tutkimuksen mukaan Eestin koulun harraste-ohjaajat arvostavat suoritettuja koulutuksia nuorisotyöntekijöistä kaikkein vähiten. Kaikkein eniten he toivovat täydentävänsä omaa englannin kielen taitoaan, kun muissa nuorisotyön ammattiryhmissä toivotaan enemmän tietoa lainsäädännöstä, erityisesti nuorisolainsäädännöstä. Keskimääräistä enemmän koulujen harrasteohjaajat ovat kiinnostuneita public relations –osaamisesta sekä ammatinvalintaan ja uralla etenemistä edesauttavista koulutuksista. (Tartu yliopisto. 2010, 130-131.)

3.2 Ammatilliset kompetenssit

Nuorisotyön ammatteihin liitetään ihannepuhetta, jossa kuvataan millainen nuorisotyöntekijän tulisi olla. Otteiden mukaan nuorisotyöntekijän tulisi olla valmis yhteiskunnan tietoyhteiskunnan muutoksiin. Toisaalta taas perusturvallisuutta ja pitkäkestoisesta suhdetta nuoriin pidetään tärkeänä. Nuorten syrjäytymisen ehkäisy on muiden yhteistyötahojen kanssa yhteinen tärkeä nuorisotyön muoto. Ihannepuheessa myös demokratiakasvatus on saanut osansa. Neuvontatyössä samoin kuin nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä painotetaan moniammatillista otetta nuoren parhaaksi (Leino 2002, 56–57.) Nuorisotyöntekijöiltä vaaditaan monenlaista ammatillisuutta ja onkin meidän

tehtävämme tiedostaa, mihin olemme valmiita ja millaiselle nuorisotyölle missäkin ajassa on tilaus.

Nuorisotyön ammattilaiset kirjassa todetaan, että nuorisotyön ammatillisuuden osoituksena on myös se, ettei nuorisotyöntekijä edes yritä olla tietävämpi kuin esimerkiksi nuoren omat vanhemmat (Leino 2005, 70). Tämä asia ilmenee mielestäni laajasti tutkittavien koulunuorisotyöntekijöiden ammatillisuudessa. Ollaan ylpeitä omasta työstä, mutta nöyriä ja aidosti yhteistyössä niin perheiden kuin viranomaistenkin kanssa.

Ammatillisuus on myös omien rajojen tunnistamista. Tiedetään, milloin oma ammattiosaaminen nuoren auttamiseksi ei riitä tai milloin omat voimavarat eivät riitä avun antamiseen. (Leino 2002, 79.)

Nieminen (2008,28) artikkelissaan vastavoiman hahmo kuvaa nuorisotyöntekijän olevan nonformaali kasvattaja. Koulutyössä nuorisotyöntekijä toimii formaalin kasvatuksen kentällä. Nonformaali kasvatusta ei ole organisoitu rakenteelliseksi ja hierarkkiseksi järjestelmäksi, eikä tähtää virallisiin todistuksiin. Nonformaali kasvatusta on tietoista ja tavoitteellista pedagogista vuorovaikutusta. Se voi toteutua formaalisen kasvatuksen reunamilla, erillisessä instituutiossa tai myös sellaisessa ympäristössä, jolla on kasvatuksen lisäksi muitakin tehtäviä.

Juha Nieminen pitää nuorisotyöntekijää lisäksi informaalina kasvattajana, joka mielestäni kuvaa hyvin työtä, jota koulunuorisotyöntekijät päivittäin tekevät nuorten parissa niin kouluympäristössä kuin nuorisotalolla.

Nuorisotyöntekijä on informaali kasvattaja. Nuorisotyöntekijän on mentävä nuoren luo. Nuorisotyön tärkein menetelmä on dialoginen keskustelu, jonka tavoitteena on voimaannuttaa nuoria. Nuorisotyöntekijän tulee olla selvillä omasta motivaatiopohjastaan. Informaalisena kasvatustyönä nuorisotyön perustyömuoto on läsnäolo (Nivala 2007, 48-50.)

Sosiaalisia taitoja edellytetään ammattitaitoiselta työntekijältä tiedollisten taitojen lisäksi. Puhutaan myös äänettömistä taidoista, jotka syntyvät vuosien kokemuksesta, oikeiden ja väärin päätelmien antamista käsityksistä. (Helakorpi 1997, 86.)

Tutkimuksessa vastaajat saivat valita luonteenpiirteitä, jotka heidän mielestään sopivat koulunuorisotyöntekijälle. Seuraavat luonteenpiirteet katsottiin tärkeiksi koulunuorisotyössä: sosiaalinen, puhelias, hymyilevä, rauhallinen, asiat puheeksi ottava, oikeudenmukainen, sovitteleva ja keskusteleleva. Oikeudenmukaisuutta pidettiin kaikkein tärkeimpänä luonteenpiirteenä.

4 AINEISTON ANALYYSI

Neljän vuoden aikana olen useasti kuullut koulunuorisotyöntekijöiltä, mitä ammatillisia valmiuksia he kokisivat tarvitsevansa lisää ja tästä lähtökohdasta olen valinnut opinnäytetyön aiheen. Haluan selvittää ne ammatilliset kehittämistarpeet, joita ohjaajat kokevat olevan olemassa. Samalla haluan selvittää mitä valmiuksia heillä jo on.

4.1 Tutkimustehtävä ja tutkimusote

Kouvolassa koulunuorisotyö on uusi työmuoto ja on alkuaikat toiminut ilman kirjoitettua tehtävänkuvausta. Tämä on ollut tietoinen valinta, jotta työ voisi kehittyä ja muoutoutua työtä tekemällä. Nyt neljän vuoden jälkeen olemme yhteistapaamisessa koulun henkilökunnan ja koulunuorisotyöntekijöiden kanssa kirjoittaneet tehtävänkuvauksen koulunuorisotyölle.

Koulunuorisotyötä tekevän yhteisöpedagogin ammatillisia valmiuksia tutkin tapaustutkimuksella. Tapaustutkimus on yksi tutkimuksen menetelmistä. Sitä käytetään varsinkin yhteiskuntatieteissä ja luonnontieteissä. Tapaustutkimus voidaan määritellä empiiriseksi tutkimukseksi, joka monipuolisia ja monilla tavoilla hankittuja tietoja käyttäen tutkii nykyistä tapahtumaa tai toimivaa ihmistä tietyssä ympäristössä. Sen sijaan että otettaisiin suuri, edustava aineisto ja tutkittaisiin tilastollisesti sen ominaisuuksia, tapaustutkimuksissa paneudutaan muutamiin tapauksiin syvällisesti ja tutkitaan niitä eri puolilta. Tavoitteena ei ole löytää yleistyksiä ja tyypillisiä piirteitä eikä syy-seuraussuhteita, vaan kuvailla ilmiöitä ja tehdä uusia havaintoja.(Metsämuuronen 2006, 90.)

Tässä opinnäytetyössä on kyseessä organisaation ja työntekijöiden yhteisestä tarpeesta. Uudessa työmuodossa on tärkeää tutkia ja kirjata työhön liittyviä asioita.

Toimin yksikön esimiehenä ja kysely tehtiin perusnuorisotyön nuoriso-ohjaajille, jotka toimivat kouluissa osa-aikaisina nuoriso-ohjaajina.

Tutkimuksen tarkoituksena on tutkia mitä ammatillisia valmiuksia koulunuorisotyötä tekevät nuoriso-ohjaajat kokevat tarvitsevansa työnsä tekemiseen. Tieto hyödyttää yhteisöpedagogin opintosuuntaa, jotta koulutus pystyy reagoimaan muuttuvaan nuorisotyön toimintakenttään ja siellä tarvittaviin valmiuksiin. Tieto hyödyttää myös työyhteisöjä, jotka suunnittelevat tai jo toteuttavat koulunuorisotyötä työyhteisöissään.

Tutkimus on luonteeltaan tapaustutkimus, jonka kohteena on Kouvolan kaupunki.

”Tapaustutkimus on sellainen empiirinen tutkimus, joka käyttää monipuolista ja monin eri tavoin hankittua tietoa analysoimaan tiettyä nykyistä tapahtumaa tai toimintaa tietyssä rajatussa ympäristössä. Tutkimuskohteena voivat olla esimerkiksi kohteiden taustatekijät, ajankohtainen asema ja tilanne, ympäristötekijät, sisäiset tai ulkoiset vaikuttavat tekijät. Case-tutkimukset ovat syvätkutimuksia jostakin sosiaalisesta yksiköstä antaen siitä täydellisen, hyvin organisoidun kuvan. Case-tutkimus on hyödyllinen haluttaessa hyvää taustainformaatiota. Intensiivisenä menetelmänä sen avulla saadaan esiin oleellisia tekijöitä, prosesseja ja vuorovaikutussuhteita, joihin muilla menetelmillä voidaan sitten kohdistaa lisähuomiota”. (YAMK tutkinnon metodifoorumi.)

Tutkimusongelmat opinnäytetyössä ovat:

- Mitä ammatillisia valmiuksia tarvitaan koulunuorisotyöhön?
- Mitkä ovat ammatilliset kehittämistarpeet koulunuorisotyössä?
- Mitä ammatillisia valmiuksia Kouvolan koulunuorisotyöntekijöillä on?
- Elämäkokemuksen ja aiemman työkokemuksen vaikutus ammatillisuuteen?

Tutkimuskysymyksistä kolme ensimmäistä oli tiedossa jo ennen kysymyslomakkeen laadintaa ja ne otettiin huomioon lomaketta laadittaessa. Kun aineistoa analysoitiin, elämäkokemus ja aikaisempi työkokemus näyttäytyivät koulunuorisotyön tekemiseen vaikuttavilta asioilta ja siksi ne valittiin neljänneksi tutkimuskysymykseksi.

4.2 Tutkimuskohde

Tutkimuksen kohteena olivat Kouvolan koulunuorisotyöntekijät (9 kpl). Työntekijöistä kahdella on AMK- tutkinto (sosionomi ja yhteisöpedagogi). Yksi on valmistunut lasten ja nuorten erityisohjaajaksi, kahdella ei ole tutkintoa, mutta pitkä, yli 20 v. työkokemus nuorisotyöstä. Toinen heistä suorittaa lasten ja nuorten erityisohjaajan tutkintoa oppisopimuskoulutuksena. Lopuilla on nuoriso- ja vapaa-ajan perustutkinnot (3 kpl).

Opinnäytetyöhöni liitän Kouvolan kouluille suunnatun kyselyn tuloksia. Vastaajina oli 23 koulujen henkilökuntaan kuuluvaa. Jälkimmäisen kyselyn tuloksia en käsittele tutkimuksen analyysissä, vaan olen poiminut kyselystä osia tekstiin, kyselylomake on liitteenä (LIITE 1).

4.2.1 Kouvolan kaupunki

Kouvolan väkiluku on 88 089 (31.12.2010 Väestörekisterikeskus). Kouvola sijaitsee Etelä-Suomen läänissä, Kaakkois-Suomessa, Pohjois-Kymenlaaksossa. Alueen läpi mutkitteleva Kymijoki palvelee metsäteollisuuden yrityksiä ja antaa seudun väestölle työtä ja oman leimansa maisemaan. Toinen vahva liikenteellinen elementti on rautatie, onhan Kouvola Suomen ehkäpä merkittävin risteysasema. Liikenteellisesti alue sijoittuu valtateiden 6 ja 15 varrelle. Matka Kouvolaan pääkaupunkiseudulle taittuu junalla reilussa tunnissa.

4.2.2 Kouvolan koulutoimi

Kouvolassa on 48 kaupungin ylläpitämää peruskoulua. Peruskoululaisia on lukuvuonna 2011 – 2012 yli 8300. Yläkoululaisille eli 7 - 9 -luokkalaisten opetusta annetaan Eskolanmäen, Inkeröisten, Kaunisnurmen, Mäntypuiston, Elimäen, Hirvelän, Kouvolan yhteiskoulun, Sippolan, Tähteenkadun, Myllykosken, Naukion, Kymintehtaan, Urheilupuiston, Viialan ja Valkealan kouluissa. Erityisopetusta näistä annetaan Kaunisnurmen, Mäntypuiston, Tähteenkadun ja Viialan kouluissa. Perusnuorisotyön koordinoimaa koulunuorisotyötä tehdään lukuvuonna 2011 - 2012 muissa yleisopetuksen yläkouluissa paitsi Kouvolan yhteiskoulussa, Elimäellä ja Naukion kouluissa. Oppilaita luokka-asteella on 930 - 1024 oppilasta / luokka aste.

4.2.3 Kouvolan nuorisopalvelut

Nuorisopalvelut järjestävät lasten ja nuorten kasvua tukevaa toimintaa, mikä täydentää kodin ja koulun kasvatustehtävää. Nuorisopalveluja järjestetään kouvolaalaisille alle 29-vuotiaille lapsille ja nuorille. **Nuorisopalveluilla on neljä toimintayksikköä: Perusnuorisotyö, Erityispalvelut, Tiedotus ja vaikuttaminen ja Työpajatoiminta.**

Perusnuorisotyö tarjoaa kaikille alueen lapsille ja nuorille yhteisen ja turvallisen paikan monipuoliseen, omaehtoiseen ja ohjattuun toimintaan aikuisen kanssa. Yhdessä sovittujen sääntöjen avulla opitaan ottamaan vastuuta itsestä ja muista. Yhteistyössä muiden nuorisotyötä tekevien tahojen kanssa tuetaan lasten ja nuorten kasvua.

Perusnuorisotyön palvelut koostuvat:

- nuorisotalotoiminnasta
- nuorisotilojen ja alueiden vuokraamisesta
- kerhotoiminnasta
- leiri- ja retkitoiminnasta
- tapahtumista
- kansainvälisestä nuorisotyöstä
- verkkonuorisotyöstä
- nuorisotyöstä koululla

Yksikössä työskentelee koordinaattorin lisäksi 10 vakituista ja 7 määräaikaista työntekijää. Lisäksi määräaikaisesti ja osa-aikaisesti yksikössä työskentelee kuusi henkilöä.

Erityispalvelut eli Motiimi tuottaa kohdennettuja erityispalveluja lapsille, nuorille ja heidän sosiaalisille verkostoilleen, pyrkien vahvistamaan yksilöllistä kykyä kasvaa ja kehittyä. Motiimin palveluissa korostuvat erilaiset yksilö- ja ryhmätyömuodot, joita toteutetaan räätälöidysti yksilön/ryhmän/yhteisön tarpeista käsin.

Motiimi tekee ehkäisevää päihdetyötä ja erityisnuorisotyötä mm. kouluissa, oppilaitoksissa ja vapaa-aikana. Motiimi

- pyrkii tunnistamaan ja pysäyttämään syrjäytymisen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa
- tukee vanhemmuuden vahvistumista

- työskentelee päihteidenkäyttäjien läheisten kanssa
- tukee vapaaehtoistyötä ja kehittää työmuotoja ko. työtä tekevien organisaatioiden kanssa
- kouluttaa ja konsultoi toimialaansa liittyvissä asioissa
- käynnistää kehittämishankkeita ja osallistuu muiden toimijoiden hankkeisiin
- välittää tietoa toimialaansa liittyvistä asioista (materiaalipalvelu, yleisöluennot jne.)
- koordinoi kansainvälistä nuorisotyötä
- edistää monikulttuuristen arvojen toteutumista nuorisopalveluissa

Yksikössä työskentelee koordinaattorin lisäksi neljä työntekijää.

Tiedotus- ja vaikuttamisyksikkö tarjoaa nuorten tieto- ja neuvontapalveluja tasapuolisesti kaikille nuorille. Pulmakulmasta voi kysyä mieltä askarruttavia kysymyksiä nimettömänä. Tämän yksikön alaisuudessa toimii vaaleilla valittu nuorisovaltuusto. Yksikössä työskentelee koordinaattorin lisäksi kolme nuoriso-ohjaajaa.

Nuorten työpajat ovat 17-28 vuotiaalle työttömille nuorille tarkoitettuja työharjoittelupaikkoja. Nuorten työpajatoiminnan sisällöllinen kehittäminen kuuluu opetusministeriössä nuorisoyksikön toimialaan. Nuorisotyön kannalta työpajat ovat nuorille hyviä paikkoja elämäntaitojen kehittämiseen, aikuistumiseen, yhteisölliseen kasvuun ja työssäoppimiseen.

Työpajoilla työskentelee toiminnanjohtajan lisäksi 10 vakituista ja 5 määräaikaista työntekijää. (Kouvolan kaupungin nettisivut)

Koulunuorisotyö, jota opinnäytetyössä käsitellään, on perusnuorisotyön alaisuudessa. Koulunuorisotyötä tekee perusnuorisotyön kokoaikaisista 17 työntekijästä 9 henkilöä. Työtä tehdään kahdeksalla yläkoululla ja Kouvolan seudun ammattiopistolla.

4.3 Kyselyn toteutus ja tutkimusaineisto

Tutkimus on kvalitatiivinen tapaustutkimus, jossa kuvataan todellista elämää. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan kohdetta mahdollisimman kokonaisval-

taisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkijan arvomaailma vaikuttaa tutkimustuloksiin, eli perinteisessä mielessä objektiivisuutta ei tavoiteta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tavoitteena löytää tosiasioita sekä todentaa niitä. (Hirsjärvi 2007, 157–158, 175.)

Yksi tapa kerätä aineistoa on kysely. Se on survey-tutkimuksen keskeisenä menetelmänä. Kaikilta vastaajilta kysytään asioita samalla tavalla. Aineisto, joka kerätään survey-tutkimuksena, käsitellään yleensä kvalitatiivisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkija voi olla etäällä tai lähellä tutkittavia. Opinnäytetyössäni on kyse kvalitatiivisesti toteutetusta lomakehaastattelusta. (Hirsjärvi 2007, 188–189.) Olen kyselyyn vastanneiden koulunuorisotyöntekijöiden esimies, mikä vaikutti luultavasti 100 %:n vastaustulokseen.

Kyselytutkimuksen etuna pidetään sitä, että niiden avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto. Heikkoutena pidetään, ettei voida varmistua siinä, miten vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen. Ei ole selvää, miten onnistuneita annetut vastausvaihtoehdot ovat vastaajien näkökulmasta. Ei voida myöskään olla varmoja, kuinka selvillä vastaajat ovat kyselyn teemasta. (Hirsjärvi 2007, 190.)

Opinnäytetyön kyselyssä kaikki yhdeksän koulunuorisotyöntekijää olivat selvillä kyselyn teemasta eli koulunuorisotyöstä, koska kaikki sitä työtä tekevät. Jokainen vastaaja on suhtautunut lomakehaastatteluun vakavasti.

Avoimien kysymysten etuina on, että vastaajilla on mahdollisuus kertoa, mitä heillä on todella mielessään, kun taas monivalintatyypiset kysymykset kahlitsevat vastaajat tiettyihin tekijän valitsemiin vaihtoehtoihin. Avoimet kysymyksen vastukset ovat sisällöiltään kirjavia ja luotettavuudeltaan kyseenalaisia ja niitä on vaikea käsitellä. (Hirsjärvi 2007, 196.)

Lomakkeen taustaosalla selvitetään vastaajien työkokemusta ja koulutusta, jotka määrittävät merkittävältä osin ammatillisia valmiuksia. Lomakkeen ensimmäisen ja viimeisen osan kysymyksillä ammatillisuudesta kartoitetaan vastaajan työkokemusta ja koulutussuunnitelmia. Leinon nuorisotyön ammattilaiset -teoksessa kerrotaan Telemäen (1999) tutkimuksesta, jossa on tarkasteltu suomalaista nuorisotyön kehitystä 1940-luvulta lähtien. Tutkimuksessa on haastateltu 43 nuorisotyötä tekevää. Vastauk-

set ammatillisuudesta erosivat vastaajan iän ja työkokemuksen mukaan. Vanhemmat haastateltavat painottivat henkilökohtaisia ominaisuuksia, kun taas nuoremmat verkostoitumista, yhteistyötä ja kansainvälisyyttä. (Leino 2004, 19.)

Lomakehaastattelun ensimmäisessä osassa muodostettiin opinnäytetyön teoreettisesta ja käsitteellisestä taustasta. Päädyin jaottelemaan koulunuorisotyön työmuodot kahdeksaan eri kategoriaan Kouvolan koulunuorisotyön tavoitteiden mukaisesti. Aihealueet, joista kysyin, olivat konfliktit, koulumenestys, vapaa-aika, terveet elämäntavat, seksuaalisuus, nuorten vaikuttaminen ja osallisuus ja nuoren tulevaisuuteen liittyvät asiat. Kysyin onko koulunuorisotyöntekijä kohdannut työssään kyseisiä teemoja ja jos oli, niin pyysin kuvailemaan tilannetta. Näiden kysymysten avulla pyrin saamaan vastauksia tutkimuskysymyksiini.

Lomakehaastattelun toisen osan kysymykset liittyivät koulu yhteisöön. Tiedustelin tiedonkulkua koulu yhteisön ja nuorisotyöntekijän välillä seuraavilla kysymyksillä.

- Tunnetko kuuluvasi koulu yhteisöön?
- Tiedottaako koulun henkilökunta sinua koulun toimintaan liittyvistä asioista?
- Tunnetko koulutusjärjestelmän?
- Tunnetko mielestäsi riittävästi koululainsäädäntöä?
- Tunnetko riittävästi koulun käytänteitä?

Näiden kysymysten avulla toivoin saavani vastauksen siihen, mitä kouluun liittyviä ammatillisia valmiuksia tarvitaan koulunuorisotyössä ja mitä kehittämistarpeita tällä saralla on.

Kysyin kuuluvatko koulunuorisotyöntekijät oppilashuoltoryhmään ja jos eivät, niin kokisivatko he tärkeäksi siihen kuulumisen. Tällä kysymyksellä halusin selvittää vastaajien ammatillisia valmiuksia moniammatilliseen työskentelyyn.

Lomakehaastattelun kolmannessa osassa kysyin millaisia luonteenpiirteitä tai ominaisuuksia koulunuorisotyössä mielestäsi vaaditaan? Pyysin vastaajia arvioimaan asteikolla 1-5 kuinka tärkeänä koulunuorisotyössä kysymyksen luonteenpiirre nähtiin. Arvioitavana oli 17 eri luonteenpiirrettä sosiaalisesta etäiseen.

Halusin saada opinnäytetyöhöni vielä kuvausta koulunuorisotyöntekijän tyypillisestä koulupäivästä ja pyysin vastaajia kuvailemaan sellaisen. Ajatuksenani oli löytää yhdistäviä teemoja ja lainalaisuuksia eri työntekijöiden työstä. Tämä johdattelee seuraavaan kysymyslomakkeen kysymykseen, jossa kysyttiin, toivovatko vastaajat kirjallista suunnitelmaa koulunuorisotyölle.

Lisäkoulutukseen ja uravalintasuunnitelmiin liittyvillä taustakysymyksillä pyrin selvittämään ammatillista sitoutumista koulunuorisotyöhön. Kokonaisuudessaan kyselylomake on liitteenä (LIITE 2).

Kysely toteutettiin syys-lokakuussa 2011 Webropol-kyselynä, joka on internetin välityksellä toimiva kysely- ja tiedonkeruutyökalu. Verkkokyselyn perusjoukko oli 100 % tutkimuksen perusjoukosta, joten kyselyn osalta voidaan puhua kokonaistutkimuksesta. Linkki verkkokyselyyn toimitettiin sähköpostitse jokaiselle perusjoukkoon kuululle henkilölle eli Kouvolan koulunuorisotyöntekijöille. Linkin verkkokyselyyn sisältänyt sähköpostiviesti toimi samalla lähetekirjelmänä. Lähetekirjelmässä esitettiin hyvän tavan mukaisesti mistä tutkimuksessa oli kysymys, kuka tutkimuksen toteutti, mihin mennessä kysely oli avoinna ja miksi vastaaminen oli tärkeää.

4.4 Tutkimuksen analyysi

Opinnäytteeni on laadullinen, eli kvalitatiivinen tutkimus. Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Tutkiessa yksityistä tapausta kyllin tarkasti saadaan näkyviin mikä ilmiössä on merkittävää ja mikä toistuu usein. Tutkittava kohde valitaan tarkoituksenmukaisesti, jotta saadaan vastaus juuri siihen mitä ollaan selvittämässä. Kohdejoukkoa tutkitaan ainutlaatuisina ja aineisto tulkitaan sen mukaisesti (Hirsjärvi 2007,177.) Opinnäytetyössäni tarkastelen Kouvolan nuorisopalveluiden koulunuorisotyön toimintatapoja. Tarkastelen myös Kouvolan koulunuorisotyöntekijöiden tämänhetkisiä ammatillisia valmiuksia. Tutkimuskohteena on lisäksi kehittämiskohteiden löytäminen.

Aineiston analyysi etenee tutkimusongelmittain, joista pyrin tuottamaan teemoittain etenevän jäsennyksen tutkittavista. Jäsenitys on nähtävissä tuloslukujen rakenteessa, mikä noudattelee tutkimusongelmia. Taustakysymyksillä ja ensimmäisen osan kysymyksillä pyrin selvittämään vastaajien ammatillisia valmiuksia. Toisen osan kysymys-

ten avulla pyrin selvittämään ammatillisten valmiuksien lisäksi ammatillisia kehittämistarpeita. Kolmannen osan kysymyksillä selvitän millaisia luonteenpiirteitä koulu- nuorisotyöntekijällä tulisi olla.

Ohjaajat ovat kyselykaavakkeeseen kirjanneet omia havaintojaan työstään, mistä pyrin löytämään yhtäläisyyksiä ja mallintamaan työtä. Opinnäytetyöni tutkimuskysymykseen ammatillisuudesta pyrin tämän jälkeen vastaamaan.

Aineiston kuvailussa käytän Webropol-palvelun tilastollisen aineiston jakaumatietoja. Kysely toteutettiin Webropol-palvelun avulla, jolla tehtiin aineiston tilastollinen analyysi. Mitä ammatillisia valmiuksia tarvitaan koulunuorisotyöhön? vastauksia analysoin seitsemästä koulutyön sisältöön liittyvistä vastauksista. Miten näitä osa-alueita kouluissa koulunuorisotyöntekijä toteuttaa, on nähtävissä webropol -kyselyn kautta saaduista vastauksista.

Mitä ammatillisia kehittämistarpeita koulunuorisotyössä kyselyn mukaan on? Tämä selviää kysymyslomakkeen ensimmäisen ja toisen osan vastauksista, joissa vastausvaihtoehtoina olivat kyllä ja ei. Lisäksi oli mahdollista vastata avoimeen kysymykseen jos vaihtoehtokysymykseen oli vastannut kyllä. Silloin haastateltavaa pyydettiin kuvailemaan tilannetta tai kertomaan mistä tietonsa aihepiiristä on hankkinut.

Elämäkokemus ja aikaisemman työhistorian vaikutusta koulunuorisotyöntekijän valmiuksiin selvitän taustakysymyksillä, mielipiteellä koulunuorisotyön suunnitelmaan sekä kouluyhteisöön sopeutumiseen viittaavista vastauksista.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa käsittelen kyselylomakkeeni vastauksia kohta kohdalta. Olen jakanut lomakkeen kolmeen osaan, jossa 5.1 luku käsittelee koulunuorisotyön sisältöjä, 5.2 koulunuorisotyöntekijöiden käsityksiä kouluympäristöstä ja 5.3 koulunuorisotyöntekijöiden käsityksiä työn ammatillisuudesta.

5.1 Koulunuorisotyöntekijöiden työn sisältö

Tässä luvussa käsittelen seitsemää keskeistä koulunuorisotyön sisältöä ja niiden toteutumista vastanneiden työntekijöiden työyhteisössä.

5.1.1 Konfliktit

Konfliktitilanteisiin nuorten välillä olivat kaikki koulunuorisotyöntekijät puuttuneet samoin kun nuorten epäasialliseen käyttäytymiseen. Avoimista vastauksista selvisi, että opettajat eivät näe yhtä paljon epäasiallista käyttäytymistä eivätkä nuorten välisiä konflikteja, koska ne tapahtuvat joko ennen opettajan luokkaan tuloa, tai sitten opettajan auktoriteetti estää sen. Nuorten ja opettajien konflikteja oli lähes puolet työntekijöistä selvitelty, tätä kutsuttiin solmujen avaamiseksi. Avoimista vastauksista selvisi myös, että koulunuorisotyöntekijöillä on vastausten perusteella opettajaa pidempi pinnalla nuoren asioiden selvittelyssä.

”Solmujen avaajana toimiminen oppilaan/opettajan välisissä ongelmissa, tilanteiden selvittäminen ilman että on kummankaan puolella.

Oppilaiden välisiä kiusaamistilanteita on reilusti eniten. Epäasialliseen käytökseen on puututtu siitä näkökulmasta, että mitä nuori tilanteesta ajattelee ja mahdollisesti tilanteen kehittymisen seuraaminen. Myös muutaman kerran olen ollut oppilaan ja hänen vanhempien välisen selvittäjänä. Tilanteessa yritetty tavoitella nuorten etua, mutta jotenkin on luisunut vanhempien välisen selvittämiseen.”

Tämä kertoo nuorisotyön ammatillisuudesta ja halusta käydä dialogia nuoren kanssa. Kiusaamistilanteiden selvittelyt ja niihin puuttuminen ovat myös koulunuorisotyöntekijöille tuttua. Toivottavaa olisikin, että koulussa olisi selkeä toimintamalli kiusaamistilanteisiin puuttumiseen ja että näissä tilanteissa nuorisotyöllä olisi vahva rooli. esim. Kiva tiimin jäsenenä, versotoiminnan vetäjänä tms. Nuorisotyön ammattiosaamiseen kuuluu konfliktitilanteiden ratkominen ja tätä osaamista kouluyhteisön kannattaa käyttää.

Kouvolan koulujen henkilöstölle tehdyssä kyselyssä (2010) koulunuorisotyöntekijän joustavuutta ja tilanteisiin sopeutumista ylistettiin.

”Aina uuden ryhmän/nuoren kohdalla asia katsotaan ryh-

mä/henkilökohtaisesti ja sen mukaan lähdetään rakentamaan lukuvuotta. Ennakkoon ei osaa sanoa, mitä tuleman pitää. Nuorisotyöntekijän vahvuus on joustavuudessa ja eri tilanteisiin sopeutumisessa - toiminta luodaan sen hetkisen tarpeen mukaan.”

Myös Marjo Kolehmainen toimiessaan Kilpisen koulu kouluohjajana puuttui verekseltään kiusaamistilanteisiin, koska oli aikuisena läsnä välitunneilla nuorten parissa. Hän mainitsee kiusaamisen ja huumorin rajan olevan epäselvän ja tilanteisiin puuttuessaan ovat nuoret usein selittäneet tilanteen olleen leikkimielistä (Sarha 2005, 50).

Tämän saman on huomionnut Kouvolan koulunuorisotyöntekijä:

”Oppilaiden välisiä tilanteita näen myös usein välitunneilla ollessani. Suoraa kiusaamista näkee harvoin, esimerkiksi kovaa väkivaltaa. Suullista kuulee usein ja se naamioidaan useimmiten leikiksi. ”

5.1.2 Koulumenestys

Koulumenestyksen tukemiseen koulunuorisotyöntekijöiden rooli on selvästi innostaminen. Vain kaksi yhdeksästä työntekijästä on prepannut nuoria koulunkäyntiin. Innostaminen sisältää koulutyön lisäksi muita arjen hallintaan liittyviä muistutuksia. Pohjolan (2010,30) mukaan koulussa kiinnitetään pääsääntöisesti huomiota koulusaa-vutuksiin oppilaiden hyvinvoinnin sijaan. Oppilaiden hyvinvointi kuitenkin mahdollistaa oppimisen.

”Olen ollut oppitunneilla tarkkailemassa jonkun tietyn oppilaan käytöstä tai rauhoittamassa opiskelua. Siinä ohessa on tullut autettua enemmän apua tarvitsevia. Lisäksi yksi oppilas on muutaman kerran käynyt kanssani tekemässä tehtäviä. Se, että olemme kahden ja hänen ei tarvitse jännittää eikä esittää helpottaa tehtävien tekemistä oppilaan omastakin mielestä.”

”Innostamista on tullut tehtyä monellakin tapaa. Erään oppilaan kanssa olemme tehneet suunnitelmat keskiarvojen parantamiseksi, jotta hän

pääsisi haluamaansa paikkaan opiskelemaan. Muutoin tätä teen päivittäin pienillä kommentteilla.”

”On oppilaita, jotka tarvitsevat jatkuvaa innostamista koulunkäyntiin. Joka kerta ohimenneessäänkin voi kysäistä, "miten koe meni" "myöhästyitkö" kovasti yritän kehua pienistäkin asioista, jos jokin on vaikeaa ja pienikin parannus tapahtunut.”

”Opettajista valitetaan usein, nuoria on innostettava ja saatava heidät innostumaan kouluaineeseen, vaikkei opettaja miellytä. Jokainen tilanne on erilainen, vaikka aihe on samaa. Keskustellaan ja sovitaan jokin pieni asia millä päästään eteenpäin. Jokin pieni tavoite mihin oppilas tähtää. Vaikkakin vain tarvikkeiden mukana oleminen, kuulokkeiden pitäminen poissa korvista. Sovitaan uusi keskustelu. Pienin askelin.”

Koulumenestykseen koulunuorisotyöntekijöillä ei näytä olevan opillisesti merkitystä. Tämä on luonnollista ja hyvä suuntaus. Nuorisotyöntekijän ei ole tarkoitus arvioida oppilasta, vaan nuorilla pitää olla mahdollisuus tulla kuulluksi ja huomatuksi vaikka koulutyö ei sujuisikaan.

5.1.3 Vapaa-aika

Vapaa-aika vaikuttaa nuorten koulunkäyntiin, jos esimerkiksi illat menevät valvomiseen ja pelaamiseen. Myös yksinäisyys ja kaverittomuus vaikuttavat oppilaan koulumotivaatioon. Näistä asioista koulunuorisotyöntekijät ovat nuorten kanssa keskustelleet. Kaikki vastanneista olivat keskustelleet, ohjanneet vapaa-ajanryhmiin sekä kertooneet nuorisopalveluiden tarjonnasta koulun oppilaille.

”Koulussa puhumme paljon harrastuksista ja nuorisotilatyötä myös tekemänä koen olevani jotenkin perillä heidän vapaa-ajastaan. Lisäksi seuraan aktiivisesti facebookia.”

”Suuri puheenaihe on yömyöhään valvominen ja pelaaminen. Tutustuimme jenkkifutis seura Indianssiin luokan kanssa. Pelattiin kaikki kamat päällä pari tuntia, yksi isokokoinen poika innostui lajista ja on pe-

lannut jo kaksi vuotta aktiivisesti. Olen myös aina mainostanut taloja ja tapahtumia.”

Kilpisen koulun koulu-ohjaaja on yhteistyössä nuorisotyön toimijoiden kanssa ja tiedottaa oppilaille muiden tahojen tarjoamista harrastusmahdollisuuksista. Kilpisen koululle toivottiin lisäksi järjestöesittelyjä. Valmentajia tai ohjaajia oli pyydetty toisinaan koulunkäyntiä koskeviin palavereihin mukaan. (Kolehmainen 2005, 54.)

Pohjola (2010,23) pohtii, ettei opettajalla ole aikaa yksittäisen oppilaan motivaatiokysymysten ratkaisemiseen. Vaikkakin tiedostetaan, että motivaation vahvistamiseen liittyy vahvasti vapaa-ajan osuus. Yleisin syy koulussa poissaoloihin on koneella istuttu yö.

Vapaa-aika on nuorisotyön perinteinen toimintakenttä ja siitä kertominen ja siihen puuttuminen ovat luonnollisia nuorisotyön keinoja. Tämä näkyy myös kyselyni tuloksista. On myös odotettavaa, että myös vapaa-ajalla toimiva ohjaaja tietää ja mainostaa toimintaa, jonka parissa myös itse iltaisin ja viikonloppuisin temmeltää.

5.1.4 Terveet elämäntavat

Nuorten suosikkijuomana ovat olleet jonkin aikaan energiajuomat. Se tuntuu kuuluvan tietoyhteiskunnan siivellä nuorten arkeen. Nuorisotaloillamme ja useilla kouluilla on energiajuomat kielletty vedoten niiden suosituskään, joka on 15 vuotta. Helsingin Sanomissa kerrotaan uuden energiajuoman markkinoille tulosta. Juoma on tarkoitettu 7 – 12 -vuotiaille (Helsingin Sanomat 9.11.2011). Kulutusyhteiskunta tuottaa jatkuvasti uusia tuotteita, joita suunnataan nuorille kuluttajille, vaikka niiden vaikutukset eivät ole kasvavalle nuorelle hyväksi. Energiajuomat ja unenvaje ovat usein puheenaiheina, kun nuorten elämästä keskustellaan. Myös tupakointiin joudutaan edelleen puuttumaan päivittäin koulun arjessa. Lähes jokainen koulunuorisotyöntekijä (8/9) on keskustellut henkilökohtaisesti nuoren kanssa päihteiden käytöstä. Valistusta ja opastusta terveistä elämäntavoista on antanut 2/3 vastanneista. Koulun arjessa päihteiden käyttöön on puuttunut viisi yhdeksästä vastanneesta

”Esim. oppilas, joka toistuvasti menee kouluaiikana tupakoimaan niin käymme asiaa läpi. Usein samalla keskustellaan vapaa-ajalla tapahtuvasta päihteiden käytöstä.”

”Joskus keskustelu on alkanut aivan muusta kuin päihteistä, jonkin aikaa jutellessa nuori kertoo enemmän esim. viikonlopusta ja esille voi tulla joko lapsen tai aikuisen päihteidenkäyttö. Näihin liittyen keskustellaan terveistä tavoista.”

Terveet elämäntavat kuuluvat koulussa terveystkasvatuksen opetukseen. Terveysthoitajalla on myös omat tapansa ohjata nuoria terveisiin elämäntapoihin. Eniten nuoren elämäntapoihin vaikutetaan kuitenkin kotona. Sieltä nuori saa tai ei saa elämän eväät, joihin vain vähän pystytään muualta käsin puuttumaan. Tämän tiedostaen tulisi koulunuorisotyön terveisiin elämäntapoihin ohjaamisen osuutta siirtää vanhempainiltojen yhteyteen. Verkostosopimus tulisi ottaa uudelleen käyttöön kouluillemme. Verkostosopimuksen ideana on sitouttaa vanhemmat vetämään yhtä köyttä nuoren elämän uusissa käännteissä mm. päihdekokeiluissa. Vanhemmille tulisi myös kertoa kouluterveytstutkimuksen tuloksia, jolloin heille tulisi faktatietoa nuorten päihdekokeiluista.

Koulunuorisotyöntekijämme vierailevat koulujen vanhempainilloissa, muttei osallistumisesta eikä roolista niissä ole yhteisesti sovittu. Osa koulunuorisotyöntekijöistä on ottanut tai saanut vahvan roolin niiden järjestämisessä, kun taas osa käy tilaisuudessa vain näyttäytymässä vanhemmille.

Kilpisen koulun koulu-ohjaaja on mukana luokka-asteiden vanhempainilloissa ja osallistuu myös yksittäisiin keskusteluihin vanhempien kanssa. Koulu-ohjaajaan ollaan myös puhelimitse yhteydessä nuoren asiassa huolen herätessä. (Sarha 2005, 53)

”KIVA-tiimin kanssa yhdessä ratkomme myös kiusaamisasioita. Huoltaja- kontakteja joskus Wilmassa tai puhelimitse, usein vanhempien aloitteesta.”

Vanhempien ja koulunuorisotyöntekijöiden väliset kontaktit vaikuttaisivat kysymyslomakkeeni vastausten perusteella olevan vähäisiä. Osin vastauksiin vaikuttaa se, etten ole sitä suoraan kysynyt. Yhteydenpito ei selviä myöskään tyypillisestä koulutyöpäi-

västä kysyessäni kuin yhdeltä vastaajalta. Kouvolan koulunuorisotyön tavoitteissa ei ole vanhempien kasvatustyön tukemista, mutta jos haluamme ohjata nuoria terveisiin elämäntapoihin pois päihteiden käytön kokeiluista, oikea kanava olisi nuorten vanhemmat.

5.1.5 Seksuaalisuus

Seksuaalisuuskysymyksissä vaikuttavat vastanneiden koulujen tarpeet jakautuneen kahtia. Noin puolella vastanneista ei tuntuisi olevan mitään kontaktia nuorten seksuaaliseen käyttäytymiseen. Nuorten elämässä seksuaalisuus on vahvasti läsnä ja arvelisin, että nuoren ja työntekijän välisissä keskusteluissa seksuaalisuus on läsnä, vaikkei keskustelun teema pelkästään liittyisi seksuaalisuuteen. Luultavasti aihetta tulee sivutua useissa keskusteluissa. Homottelupuheeseen puututaan ja ehkäisyasioista on sekä keskustelu että ohjattu terveydenhoitajan luo.

” Viety nuori terveydenhoitajan pakeille jos tilanne koskenut selkeästi sim. ehkäisyn tarvetta. Tarvittaessa on juteltu seksuaalisuuteen liittyvistä asioista. Muutamia tapauksia ollut missä on käsitelty homoseksuaalisuutta ja siihen liittyviä seurustelusuhteita. Näissä tapauksissa ohjattu oikean palvelun piiriin. Koulussa puututtu lähinnä liialliseen pussailuun tai "kähmintään".”

Tuntuu helpottavalta huomata, ettei seksivalistusta ole sysätty koulunuorisotyöntekijöiden harteille, koska terveyskasvatuksen opetuksessa siihen on kouluttautuneet opettajat ja terveydenhoitaja.

5.1.6 Nuorten vaikuttaminen ja osallisuus

Kyselyn mukaan kolmasosassa Kouvolan kouluista, joissa koulunuorisotyötä tehdään, ei nuorisotyön työmuotona ole osallisuus. Niissä, joissa osallisuus on työmuotona, se keskittyy pääosin tukioppilaiden ja oppilaskunnan toiminnan tukemiseen. Lisäksi yksittäisiä nuoria ja nuorten ryhmiä innostetaan oman tapahtuman järjestämiseen. Vastaajien kommentteista huomaa, että koulunuorisotyöntekijät ovat koulussa olevissa osallisuusmenetelmissä osallisina (oppilaskunta ja tukioppilastoiminta).

”Olen ollut mukana järjestämässä oppilaskunnanhallituksen koulutusta, jolloin kertosimme oppilaskunnanhallituksen tehtäviä ja tavoitteita. Koulutuksen idea-
na oli herätellä oppilaskuntaa toimimaan. Järjestimme tukioppilaiden ohjaajan
kanssa tukioppilaille koulutus- ja ryhmäytyspäivän. Tarkoituksena oli saada tu-
kioppilaiden ryhmää tiiviimmäksi ja muistutella heille heidän tehtäviään kou-
lussa.”

”Oppilaskunnan toimintatiimissä mukana, tukaritoiminnan suunnitte-
lu/koulutus/ryhmän kasaus. Omalta osaltani työ on suurelta osin tiivistä ja sau-
matonta yhteistyötä koulun henkilökunnan kanssa.

Nuoren osallisuus omaan elämäänsä on tärkeää. Nuorisotyön muotona on voimaannut-
taa nuoret tekemään oman elämänsä tärkeitä päätöksiä ja mikä olisi sen parempi paik-
ka harjoitella osallisuutta ja vaikuttamista, kun koulu yhteisössä toimiminen. Nuorisot-
yötä on tehtävä teoksen artikkelissa kerrotaan, ettei osallistuminen synny itsestään. Se
vaatii onnistunutta yhdessä luotua järjestelmää tuekseen, jonka kautta nuoret saavat
itseohjautuvan osallisuuden kanavan. Osallisuus viittaa voimaantumisen tunteeseen,
joka saavutetaan kun yksilö kiinnittyy yhteisöllisiin prosesseihin. Osallisuudessa on
merkittävää sen kollektiivinen ja yhteisöllinen ulottuvuus. (Horelli, Haikkola ja Sot-
kasiira 2008, 217–220.)

”Kannustettu ja toteutettu asioita nuorten kanssa jotta he saisivat omasta
arki ympäristöstään viihtyisemmän. Esim. osallistamalla erilasiin kisoii-
hin tai hakemalla erilaisia apurahoja. Olen myös kouluttanut tukioppilai-
ta aktiiviseen osallistumiseen ja pitänyt yhdessä tukareiden kanssa osal-
lisuutta lisääviä oppitunteja”.

Kun koulunuorisotyön tärkeimpiä tavoitteita on yhteisöllisyys, niin näyttäisi, ettei se
toteudu oppilaiden osallisuuden kautta. Ymmärrettävissä on, että työmuoto on vasta
uusi ja oppilaiden osallisuuden vahvistaminen on lapsenkengissä kokonaisuudessakin
koulumaailmassa. Nuorisotyöllisin keinoin asiaa tulisi kuitenkin yhä kehittää.

Mediaympäristöt houkuttavat lapsia ja nuoria, siellä he ovat toimijoita ja tiedon tuot-
taji. Miten koulutyöhön saataisiin sama toimijuuden tuntu? Nuoret kirjoittavat bloge-
ja omasta elämästään ja liittävät niihin kuvia. Blogit toimivat nykypäivän päiväkirjoi-

na, mutta edeltäjänsä verrattuna erona on, että ne ovat julkisia. Miksi aineen kirjoittaminen äidinkielen tunnilla ei voisi olla yhtä kiinnostavaa?

5.1.7 Tulevaisuuteen liittyvät asiat

Nuoret ovat yhdeksännellä luokalla isojen päätösten edessä ja, ensimmäinen koulutuspaikan valinta odottaa. Koulunuorisotyöntekijät keskustelevat nuorten kanssa jatko-opintoihin ja muuhunkin tulevaisuuteen liittyvistä kysymyksistä. Suuntautuako teoreettisempaan lukiokoulutukseen vai onko oma ammatti jo niin selvillä, että nuori on jo valmis valitsemaan ammatillisen tutkinnon. Ammattikoulun suosio on kasvanut jo lukio-opetusta suositummaksi opiskelupaikaksi. Osalle nuorista ammatinvalinta on selvä asia, mutta epävarmuutta on siedettävä kesään asti ennen kuin opiskelupaikka varmistuu. Työntekijämme ovat mukana jälkiohjausfoorumeissa, joita järjestetään kesäkuussa niille nuorille, jotka eivät ole saaneet opiskelupaikkaa.

TET-paikkoja valittaessa vastaajat ovat myös tukemassa ja etsimässä nuoren kanssa työmahdollisuuksia. Avoimien kysymysten vastauksista kuvastui, että keskustelut koulunuorisotyöntekijän ja nuoren välillä painottuvat käyttäytymiseen ja innostamiseen. Koulutusuria ei koulunuorisotyöntekijän kanssa suunnitella.

”Nuori, joka ei käy koulua kuin joskus kun muistaa, yleisesti ottaen välinpitämätön asenne elämää kohtaan, käydään läpi usein esim. työstä. Mitä nuori luulee, jos töihin menee vain silloin kuin jaksaa/ huvittaa, myöhästelee jatkuvasti. Ei hoida sovittuja töitä tulevaisuudessa työssä, siinä hetkessä ei hoida koulua, niin miten pitkälle välinpitämätön asenne kantaa”

”9.luokille esim. millainen vaikutus on käytöksellä vaikkapa TET-paikkaa hakiessa. Jos siihen asti on viettänyt illat marketin edustalla istuen, räkien, tupakoiden ja kiroillen. Heräteltyt ajatuksia siitä, ottaako-han kauppias mielellään työhön tällaisen nuoren.”

”9 luokan jälkeen - keskusteluja käydään todella paljon varsinkin keväällä. Näiden tiimoilta rakennetaan myös pienryhmiä, joissa pohditaan tulevaa

tai puututaan käytökseen joka voi sulkea jatko-opiskelu paikkojen ovia. Se, että näitä asioita pääsee pohtimaan nuorten kanssa niin paljon saattaa johtua että nuoret välillä sekoittavat opon/nuorisohjaajan työnkuvan. Tai sitten se tarve pohtia näitä asioita on vain niin iso.”

Työyksiköissämme on ollut lukuisia TET-harjoittelijoita ja olen ihmetellyt, ettei koulu ole mitenkään yhteydessä työnantajaan asian tiimoilta. Olisiko tässä koulunuorisotyölle paikka, olla välikätenä TET-harjoittelupaikkojen ja koulun välillä? Erityisesti yhteydenpito olisi mielestäni tärkeää ennen harjoittelu alkamista, jotta opiskelijat saisivat tarpeellisen tuen ja ohjauksen mahdollisesti ensimmäiseen työelämän kohtaamiseen.

5.2 Koulunuorisotyöntekijöiden käsitykset kouluympäristöstä

Tässä luvussa käsittelen koulunuorisotyöntekijöiden käsityksiä kouluympäristöstä sekä yhteistyön toteutumista koulu- ja nuorisotoimen välillä.

5.2.1 Koulu yhteisö

Kaikki Kouvolan koulunuorisotyöntekijät kokevat kuuluvansa koulu yhteisöön. Tämä on yhteistyön tekemisen edellytys. Lähes kaikille koulun henkilökunta tiedottaa koulun toimintaan liittyvistä asioista. Koululainsäädäntöä ei sen sijaan tunneta juurikaan ja joillain vastaajilla oli puutteita koulutusjärjestelmän ja koulun käytänteiden tuntemisessa. Avoimissa vastauksissa tuli selville, että koululainsäädäntöä ja koulutusjärjestelmää oli opiskeltu itsenäisesti ja että koulu yhteisössä toimiminen oli osin opettanut taidot.

Tutkimuksessani vastaaja, joka on siirtynyt koululta toiselle kuvaa koulu yhteisöön sopeutumistaan seuraavasti:

”Juuri uuteen kouluun kotiutuneena koen yllätyksekseni kuuluvani jo suhteellisen hyvin koulu yhteisöön. Saan mielestäni hyvin tietoa mitä koululla tapahtuu milloinkin. Koulunkäytänteet tulevat tutuksi aika pian. Mutta huomaa myös, kuinka erilaisia käytänteitä kouluilla voi olla.”

Myös toinen vastaaja kommentoi samaan asiaan:

”Kouluyhteisöön kuulumisen tunne kasvaa minusta vuosivuodelta kun käytänteet juurtuvat työyhteisöön.”

Koulunkäytänteitä eivät kaikki vielä tunne, mikä johtunee siitä, että kaksi vastaajista oli aloittanut vasta syksyllä työn koulussa ja kolmas on vaihtanut koulua syksyllä. Koulun käytänteet voisi oppia myös vahvalla perehdyttämisellä, mikä olisi koulun rehtorin tehtävä. Koululainsäädännön tuntemisessa oli eniten puutetta. Tämä olisi perustietoa, joka helpottaisi moniammatillisessa tiimissä toimista. Osa työntekijöistä on kouluttautunut tämän asian osaajaksi, mutta myös yhteistä koulutusta asiasta toivottiin.

Viitaniemen koulun vs. rehtori Olli Lehtonen kertoo, että moniammatillisuus on mahdollisuus työyhteisössä. Hänen näkemyksen mukaan nykyaikaisella työpaikalla voidaan yhdistää eri ammattialojen osaaminen ja tätä kautta nostaa kokonaisuosaamisen tasoa. Samalla myös tunnustetaan, ettei yhdellä ammattikunnalla ole osaamista kaikkeen. (Lehtonen 2005, 59.)

Kouvolan kouluhenkilöstölle tehdyn kyselyn (2010) yhden vastaajan pohdintaa koulunuorisotyön asettumisesta kouluyhteisöön.

”Mielestäni kyseisessä työmuodossa on paljon potentiaalia, jota ei kuitenkaan täysin hyödynnetä koulussamme. Osittain se johtuu koulun kulttuurista, osittain resurssien riittämättömyydestä. Monia työmuotoja käytetään jo, mutta niiden mahdollisuuksia ei täysin hyödynnetä. Mielestäni nuoriso-ohjaajaa voisi hyödyntää enemmän esim. pienryhmäohjauksessa (itse toimin hänen työparinaan pineryhmässä, mutta tätä työmuotoa voisi hyödyntää enemmän). Parkkitoiminta ja Kake olisivat myös hyviä, mutta kaikkea ei tietenkään voi nuoriso-ohjaajalta vaatia.”

5.2.2 Oppilashuoltoryhmä

Vain kolmasosa vastaajista kuuluu koulun oppilashuoltoryhmään. Anjalankosken (nykyinen Kouvola) nuorisotyö koululla -kehittämishankkeen alkuperäinen suunnitelma oli, että koulunuorisotyöntekijä kuuluu oppilashuoltoryhmään. Onhan hänellä samat

velvollisuudet ja vastuut nuoriin liittyvissä asioissa. Avoimissa vastauksissa todettiin, että ryhmään kuuluminen on palveluohjauksen onnistumisen kannalta välttämätöntä. Todettiin myös, että koulumenestykseen liittyvissä asioissa ei nuorisotyöntekijän läsnäolo ole välttämätön. Ryhmään kuuluvat mainitsevat saavansa laajan käsityksen nuorten elämäntilanteesta.

”Saa huomattavan laajan käsityksen siitä, mitä oikeasti oppilailla voi olla ja millaista apua voi antaa nuoriso-ohjaajana oppilaalle.”

Koulunuorisotyöntekijä on muiden koululla toimivien viranomaisten tavoin vaitiolovelvollinen ja häntä velvoittavat lastensuojelulain velvoitteet. Perusopetuslaki (1998/2003) sisällyttää oppilashuoltoon kuraattoritoiminnan, muttei nuorisotyötä. Nuorisolaki (2006/72) ja sen säädöspohjat edellyttävät nuorisotyöltä monialaista yhteistyötä nuorten asioissa. (Pohjola 2010, 9.) Koulunuorisotyöntekijät ovat Kouvolassa nuorisopalveluiden henkilöstöä. Nuorisopalvelut ja koulutoimi kuuluvat saman hyvinvointipalveluiden alla. Kun ryhmään ei kuuluta, käydään käytävillä keskustelua samoista teemoista kuin oppilashuoltotyöryhmässä esim. kuraattorin tai erityisopettajan kanssa.

Siekkisen (2010) opinnäytteen haastateltavat asiantuntijat pitivät oppilashuoltotyöryhmään kuulumista erityisen tärkeänä. Perusteluina esitettiin läsnä olevan aikuisen tarvitsevan saman tiedon, kun samassa työyhteisössä toimitaan. Ryhmässä on myös tärkeää jakaa vastuu kullekin toimijalle ja päättää miten nuoren asiassa toimitaan ja kuka toimii (2010, 52.)

Tasangon (2007) tekemässä selvityksessä ilmeni, että Kentin kreivikunnassa nuorisotyöntekijät osallistuvat viikottain kokoontuviin oppilashuoltoryhmiin.

Vaikkakin oppilashuoltoryhmään toivottiin kuuluvan, ymmärrettiin myös oma ammatillisuus, johon ei liity koulutyön tuloksellisuuden arviointi. Niin kuin sen yksi vastaaja kiteytti:

”Toivoisin, että voisin saada etukäteen tietoa mitä asioita kokouksessa käsitellään ja voisin päättää osallistunko siihen, toivoisin myös että olisi ok jos poistun sieltä kesken jos asiat eivät enää millään tavalla liity työhöni.”

5.3 Koulunuorisotyöntekijöiden käsitykset työn ammatillisuudesta

Tässä luvussa käsittelen koulunuorisotyöntekijöiden käsityksiä nuorisotyön ammatillisuudesta.

5.3.1 Koulunuorisotyöntekijän luonteenpiirteet

Kyselytutkimuksessa pyrittiin selvittämään millaiset luonteenpiirteet tekevät hyvän koulunuorisotyöntekijän. Lomakkeeseen oli kirjattu 17 erilaista luonteenpiirrettä ja vastaajien tuli merkitä 1-5 arviointi siitä, miten tärkeänä he pitävät kutakin luonteenpiirrettä koulunuorisotyössä. Asteikon puoliväli on 2,5 ja taulukoin luonteenpiirteet niin, että 1 - 2,5 keskiarvoksi saanut luonteenpiirre ei ollut suotava koulunuorisotyössä ja 2,6 - 5 -keskiarvon saaneet luonteenpiirteet olivat toivottavia luonteenpiirteitä koulunuorisotyöntekijöillä.

Havaitsin, että vain neljä luonteenpiirrettä jäi alle 2,6 keskiarvon, joten epäilin, että luonteenpiirteiden kirjo ei ollut kyselylomakkeessa tarpeeksi kattava. Luonteenpiirteitä, joita tämän kyselyn perusteella ei toivota koulunuorisotyöntekijöillä olevan, olivat vaitelias, vetäytyvä, etäinen ja vakavamielinen. Luonteenpiirteitä, joiden katsottiin olevan hyödyksi koulunuorisotyössä oli 13. Niistä kaksi sai täyden vitosen keskiarvoksi. Tärkeimmiksi luonteenpiirteiksi omassa työssään Kouvolan koulunuorisotyöntekijät valitsivat oikeudenmukaisuuden ja helposti lähestyttävyyden.

”Etsitään oikeudenmukaista ja helposti lähestyttävää aikuista koulunuorisotyöntekijäksi”. Tässä slogan seuraavaan työpaikkahakemukseen, jonka toivon olevan tulevaisuutta Kouvolan nuorisopalveluissa. Opinnäytetyössäni on ammatillisuus keskiössä. Vaikka koulutus on tärkeää, niin vähintään puolet on työntekijän omaa persoonaa, jolla nuorisotyötä tehdään. Kokemus voi tehdä meistä oman alamme asiantuntijoita, mutta sekään ei poista persoonan vaikutusta nuorisotyön saralla.

5.3.2 Tyypillinen koulutyöpäivä

Kysymykseen normaalista koulun työpäivästä tuli useammalta vastaajalta kommentti, ettei heillä ole normaalia työpäivää koululla. Työpäivien kuvauksista on kuitenkin

poimittavissa osin samoja elementtejä. Koulunuorisotyötä tehdään ennen tuntien alkua koulun käytävällä ja päivän aikana välitunneilla. Lisäksi oppitunneille osallistutaan tarpeen mukaan. Työvälineenä on dialoginen keskustelu. Keskustelua jatketaan ja syvennetään facebookissa ja pienryhmissä. Pienryhmiä on välituntien aikana, koulun tuntien aikana ja vapaa-ajalla. Tukioppilaiden ja oppilaskunnan kanssa tehdään koulun viihtyvyyden tukemiseen suuntaavia toimintoja mm. välituntikisoja ja sisustuskampanjoja. Koulunuorisotyöntekijä kuvaa työpäiväänsä seuraavasti:

”Tullessani koululle yleensä noin 5 porukkaa/ihmistä haluaa keskustella ja tulee kysymään kuulumisia. Tämän jälkeen vien tavarat opettajan huoneeseen ja vaihdan nopeat kuulumiset siellä. Tämän jälkeen oppilaiden pariin odottelemaan tuntien alkua ja keskustelemaan päivästä ja kuulumisista. Kun oppitunti alkaa luen yleensä sähköpostin ja silmäilen työfacebookprofiilin läpi ja katson mitä koululaisemme ovat kirjoittaneet ja jos joku on oikein huonolla jalalla liikkeellä sen perusteella niin huomioin jotenkin myöhemmin. Tämän jälkeen päivä on usein aika auki. Monesti rehtori tai joku opettajista kysyy onko minulla sillä hetkellä tekemistä ja pyytää luokkansa tunnille. Siellä "rauhoitan" tuntia läsnäolollani tai keskityn johonkin tiettyyn oppilaaseen. Saatan myös pitää ns" Minun tuntiani" jolloin tehdään jotain minun ohjaamaani esimerkiksi keskustellaan päihdeistä tai ryhmätoimintaan liittyvistä asioista. Olen mukana myös kasvatustilaisuuksissa sekä tukioppilastoiminnassa joten niiden suunnittelu ja palaverit vievät päivästä aikaa. Päivän kaikki välitunnit vietän nuorten seassa keskustellen. Sisävälitunneilla pidän yllä wii-pelikonsolipeliä, jota pelataan porukalla. Yhdellä välitunnilla taas pidän ns. poikakerhoa, jossa yksinäiset pojat pääsevät olemaan porukassa. Tämä on tuonut ystäviä ja itseluottamusta silmin nähden. Lisäksi keskustelen paljon oppilaiden kanssa kahden kesken jos on tullut töpeksittyä.”

Toinen kuvaus ”tyypillisestä” koulutyöpäivästä.

”Minulla ei ole tyypillistä koulupäivää. Joku päivä voi mennä kokonaan tukioppilaiden kanssa, jatkokoulutuksessa, heidän suunnitelmiansa auttamisessa, heidän kanssaan keskustelussa sekä vastuopettajan kanssa koulutustoimintaa suunnitellessa. Toinen päivä voi olla täynnä keskuste-

luja oppilaiden kanssa. Kuraattorin kanssa jaetaan töitä, helpommat minulle tyyliin. Pyrin olemaan välitunnilla mahdollisimman paljon. Usein tarvitsen myös olla opettajienhuoneessa välitunnilla, jotta tapaisin myös heitä. Opettajat pyytävät keskusteluja jonkin oppilaan kanssa. Terveysten hoitajaa tapaa joskus ja hänellä on myös oppilaita josta huoli esim. onko kavereita. Vakoilu on myös työtäni.”

Se, että vastaajien oli vaikea kertoa normaalista työpäivästään koulussa, kertoo osin koulunuorisotyön vakiintumattomista käytänteistä. Mutta se kertoo myös siitä, että työssä reagoidaan tapahtumiin eikä työtä pysty eikä tarvitsekaan ennalta suunnitella. Luulen käytänteitä tulevan, kun työ jatkuu samassa koulussa pitempään. Tämä on tärkeää työntekijän jaksamisen kannalta. Kuitenkin työssä tulee säilyttää aina mahdollisuus nopeaan reagointiin, millä taataan välitön mahdollisuus puuttua nuoren huoleen.

5.3.3 Koulunuorisotyön suunnitelma

Kaksi kolmasosaa vastanneista toivoi koulunuorisotyölle suunnitelmaa. Osa toivoi työkaluksi kansion, joka sisältäisi työn perusasiat, oppituntien rungot sekä vinkkejä välituntitoimintaan. Osassa kouluista suunnitelma tehtiin puolivuositain koulun kanssa. Vastaajat toivoivat myös tarkempia rajoituksia työhön, vaikkakin toisaalta niiden ei kuitenkaan toivottu rajaavan tekemistä. Heräteltiin myös muiden toimijoiden tietämyksen laajentamista. Suunnitelma on ajankohtainen Kouvolassa, kun työmuoto on vakiintumassa ja toivottavasti myös laajentumassa koskemaan kaikkia yleisopetuksen yläkouluja lähitulevaisuudessa.

”Koulunuorisotyöntekijät voisivat koota kansion johon sisällytettäisiin perusasiat, mitä me hoidetaan. Mm. kiusaamistilanteisiin puuttuminen, välituntitoiminta, 7.luokkien päihdetunnit ym. Sen voisi antaa mahdollisille uusille työntekijöille jotta olisi helpompi aloittaa koulutyö kun tietäisi, mitkä ainakin kuuluvat työhön. Tottakai pitää ottaa siinä huomioon jokaisen koulun ns. omat käytänteet.”

5.3.4 Koulunuorisotyöntekijöiden tulevaisuudensuunnitelmat

Kuinka sitoutuneita koulunuorisotyössä työskentelevät ovat työhönsä? Kyselylomakkeessa kysyttiin heidän suunnitelmiaan viiden vuoden päähän. Kaksi kolmasosaa vastaajista suunnitteli toimivansa koulunuorisotyössä tuolloinkin. Kaksi vastaajista suunnitteli suorittavansa yhteisöpedagogin ammattitutkinnon ja yksi lasten ja nuorten erityisohjaajan tutkinnon. Lisäksi lisäkoulutusta suunniteltiin suoritettavan avoimessa yliopistossa. Sosiaalisen median hallintaan kaivattiin tietoa.

Tämän toivoisin toteutuvan, koska itse olen opiskellut AMK-tutkinnon ja nyt YAMK-tutkinnon työn ohessa ja koen, että sitä kautta on ammatillisuus omassa työssäni ja toivottavasti sitä kautta myös työyksikössäni kasvanut. Opiskelu työn ohessa mahdollistaa työn liittämiseen useisiin oppimistehtäviin ja sitä kautta työyhteisö kehittyy.

Vastanneissa oli saman verran pitkän nuorisotyöllisen työkokemuksen kuin lyhyen työkokemuksen omaavia työntekijöitä. Alle viisi vuotta ja yli viisitoista vuotta nuorisotyön parissa työskennelleitä oli molempia neljä henkilöä. Tutkimuksen kohteeni oli tässä mielessä kattava. Vastanneiden lukumäärän yhteen lasketuksi lukumääräksi tulee 11, vaikka vastaajia oli 9. Tämä kysymys oli ensimmäinen kysymys, joten ilmeisesti osa vastaajista on tässä laittanut rastin useampaan vaihtoehtoon. Vaihtoehdot olivat 1 - 5 v., 5 - 10 v., 10 – 15 v. ja yli 15 vuotta. Tällä asialla ei ole vaikutusta vastausten luotettavuuteen.

5.3.5 Koulunuorisotyön tavoitteiden toteutuminen

Kouvolan koulunuorisotyön tavoitteina ovat koulun kasvatustehtävän tukeminen, sekä nonformaalin oppimisen tarjoaminen. Osallisuuden, yhteisöllisyyden ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen kuuluvat vahvasti koulunuorisotyön tavoitteisiin. Koulunuorisotyön toivotaan tarjoavan kouluyhteisöön monimuotoisuutta ja uusia toimintamalleja. Tavoitteisiin on kirjattu myös nuorisotyön tutuksi tekeminen. Koulunuorisotyöntekijä toimii elämänhallinnan ohjaajana, kuuntelijana, aistijana, välittäjänä, kasvattajana, hiljaisen tiedon silmänä ja korvana, tukijana, innostajana, yhteisökohtaajana sekä rohkaisijana.

Kouvolan Nuorisopalveluissa eli työpaikallani teetettiin keväällä 2010 kysely niiden yläkoulujen henkilöstölle, joissa työskentelee koulunuorisotyöntekijä. Sen tavoitteena oli selvittää koulun ajatuksia koulunuorisotyöstä. Kyselyyn vastasi 23 koulun henkilö-

kuntaan kuuluva. Alla kahden kyselyyn vastanneen kommentti koulunuorisotyön tavoitteiden toteutumisesta heidän koulussaan.

” Mielestäni koulunuorisotyölle asetetut tavoitteet ovat kaikki tärkeitä. On vaikeaa nimetä vain yhtä tai kahta. Itse pidän tärkeänä yhteisöllisyyden vahvistamista, mikä osaltaan auttaa parantamaan myös koulun työrauhaa niin luokissa kuin yleisestikin. Lisäksi pidän tärkeänä nuorisohjaajan roolia ryhmäyttämisessä; ryhmätoiminnan keinoin luodaan kouluun ja luokkiin ilmapiiri, jossa jokainen yksilö on ryhmän merkityksellinen osa. Moniammatillisuutta tarvitaan, ja vaikka aikapula onkin, niin melko hyvin on onnistuttu reagoimaan nopeasti ja joustavasti nuoren "kasvukipuihin".

”Tärkeintä on olla "ulkopuolinen" aikuinen nuorille eli joku jota voi helposti lähestyä pienine ja suurinekin huolineen (Saada mahdollisesti ohjausta eteenkin päin tarvittaessa). Tavoitteena on tehdä nuorille helpommaksi alkaa selvittää ongelmakohtia ja saada tukea aikuisilta. Työntekijä on helposti lähestyttävä juttukaveri myös oppilaille, joilla ei isompia huolia ole, mutta jotka kaipaavat aikuisen kanssa keskustelua.”

Vastausten perusteella Kouvolan koulunuorisotyötä toteutetaan tavoitteiden suuntaisesti. Uudessa työmuodossa tavoitteita tulee tarkastella säännöllisesti ja niitä tulee muuttaa tarpeen mukaan. Koulunuorisotyön suunnitelman teko on työn vakiintuessa syytä tehdä yhteistyössä koulutoimen kanssa. Koulunuorisotyöntekijöiden sitoutuminen työhön sekä halukkuus jatko-opintoihin ovat työn jatkuvuuden ja kehittymisen näkökulmasta tärkeitä asioita.

6 POHDINTA

Tärkeimmät luonteenpiirteet kyselyn vastanneiden mukaan hyvälle koulunuorisotyöntekijälle ovat oikeudenmukaisuus ja helposti lähestyttävä. Nuoret vaistoavat, jos ohjaajalla on peitettyjä nuoren arvostukseen liittyviä tuntemuksia.

Opinnäytteen luvussa Nuorten elämä muuttuvassa yhteiskunnassa olen kuvannut nuorten pahoinvoinnin määrää sekä miten nyky- yhteiskunnan nuori elää kylmien ja kovi-

en arvojen maailmassa. Tämän tiedon nojalla on nuorten luottamuksellinen ja luonnollinen kohtaaminen heidän omissa ympäristöissään tärkeää. Nuorisotyöntekijöiden ammattikuvaan kuuluva sosiaalisuus on vahva voimavara tässä työssä. Nuorisotyön ominta osaamista on nuoren kohtaamisen taito ja se on erityispiirre, jolla nuorisotyön olemassa oloa perustellaan.

Kouvolan koulujen henkilöstölle tehdyn kyselyn vastaajista yksi vahvasti epävirallisen viranomaisen tarpeesta kouluyhteisössä.

”Nuorisotyöntekijä on mahtava lisä koulussa, kiitos tästä! Tähän on ollut sopiva henkilö, joka reippaalla asenteellaan auttaa ja kannustaa nuoria niin koulun käynnissä kuin muissakin asioissa. Toiminta on ollut monipuolista. Tarvetta tälle ehdottomasti on, kun nuoret voivat koko ajan huonommin eikä yläkoulussa välttämättä ole aikuista jota lähestyä helposti! On myös hienoa, että nuorisotyöntekijä kohtaa samoja nuoria nuokkarilla ja tietää laajasti heidän asioistaan sekä mahdollisista ongelmista.”

Osallisuus ja yhteisöllisyyden tukeminen pitäisi olla nuorisotyön erityisosaamista, mutta se ei tutkimukseni tuloksista ilmene ja siksi toivoisin siihen jokaisen koulunuorisotyötä tekevän erityisesti keskittyvän. Vaarana on, että menetämme hallitsemiamme osaamisalueita, kun tilalle tulee paljon uusia tarpeita.

Kanuuna kutien nuorisotoimille teetetyt koulunuorisotyötä koskevan kyselyn tulosten mukaan tulevaisuudessa koulun ja nuorisotyön yhteistyö on nuorten osallisuuden vahvistamista ja yhteisöllisyyden tukemista.

Nuorisotyöntekijän ammatti, niin kuin moni muukin ala, edellyttää työhön soveltuvaa ihmistyyppiä. Tämä ei kuitenkaan poista koulutuksen tarvetta. Dialoginen ote nuorisokasvatuksessa ei ole itsestään selvää, vaan sitä on mietittävä ja sitä on tietoisesti harjoitettava.

Koulunuorisotyöntekijöiden vastauksista korostui nuorten kohtaamisen taito. Heillä on opettajia parempi pinna sekä yleinen ymmärrys nuoren elämäntilanteeseen. Koulunuor-

risotyöntekijät hallitsevat nuorten innostamisen ja luottavat nuoren pienin askelin tapahtuvaan kehitykseen. Koulunuorisotyöntekijöillä on tietämystä vapaa-ajantoiminnoista ja he ohjaavat aktiivisesti nuoria harrasteisiin ja miettivät nuoren kanssa yhdessä hallitseeko esimerkiksi netti liikaa nuoren vapaa-aikaa. Koulunuorisotyöntekijät ovat yhteistyökykyisiä ja toimivat taitavasti moniammatillisissa verkostoissa. He ymmärtävät oman ammatillisuutensa rajat ja pystyvät myöntämään ammatitaidon puutteet ja ohjaamaan nuoren eteenpäin toiselle ammattilaiselle. Koulunuorisotyöntekijöillä on rohkeutta opettajan ja nuoren kohtaamiseen, joka kouluympäristössä on elinehto hyvälle työskentelylle

Koulunuorisotyössä alamme normaalit ammatilliset valmiudet riittävät nuorten ja työntekijän kohtaamisissa. Lisätietoa kaivataan koululainsäädännöstä, koulun käytännöistä ja muun yhteistyöverkoston toiminnasta. Harjoittelu koulu yhteisössä antaa näkökulman kouluntoimintaan, sitä vahvistaa koulunpenkiltä saatu teoria. Tätä kautta koulun ovet avautuvat tulevaisuudessa helpommin.

Kyselyn tulosten perusteella vanhempien ja koulunuorisotyöntekijät välinen yhteys oli vähäistä. Samoin puutteita oli nuorten osallisuuden vahvistamisessa. Koululainsäädäntö sekä koulun käytänteiden hallinta ovat asioita, joita koulunuorisotyöntekijät tulisi hallinta, samoin kun muiden yhteistyöverkostoiden työtavat. Vastaajat itse toivoivat lisää tietämystä näihin sekä sosiaalisen median hallintaan

Joihinkin osa-alueisiin nuorten elämässä kotoa vaikutetaan voimakkaasti, mikä tekee viranomaisten toiminnan turhaksi. Esimerkiksi nettikäyttäytymiseen ja valvomiseen ei voida puuttua muualta kuin kotoa. Tämä tosiasia tekee nuorisotyölle tarpeen kohdata vanhemmat. Toiminnalliset ja informoivat vanhempainillat olisivat tähän asiaan vastaus. Vanhempainiltojen suunnitteluun kannattaa ottaa nuorisotyöntekijä mukaan, sillä hänellä koulun ulkopuolisena toimijana on lupa hullutella toiminnallisilla vanhempainilloilla tai tuoda nuorten muuhun kun koulu elämään liittyvistä asioista informaatiota.

Yläkoulun vanhemmille on entisessä Kouvolassa ollut käytössä verkostosopimus. Verkostosopimus on esitelty 7 lk. päihdeteemaisessa vanhempainillassa. Verkostosopimuksen ideana on, että jokainen vanhempi lupaa olla yhteydessä oman lapsensa ystävien vanhempiin, jos hän näkee tai epäilee jotain, mikä ei nuoren kasvulle ole hyväksi. Tälle vanhempainillalle on järjestetty oma aikansa, ja sen koollekutsujana on

ollut Nuorisopalvelut. Osanotto on ollut laimeaa ja parempi olisi, jos verkostosopimus olisi normaalin vanhempainillan yhteydessä tehtävä sopimus, jolloin suurin osa vanhemmista olisi paikalla ja voisivat sitoutua yhteiseen tavoitteeseen suojella tämän luokan nuoria. Tällaiseen vanhempainiltaan sopisi hyvin myös kouluterveystutkimuksen tulosten koulukohtainen läpikäynti sekä kasvatuspuhe, jolla muistutetaan, että yläkouluikäinen nuori on edelleen lapsi ja kaipaa rajoja ja rakkautta.

Omassa työyksikössäni toivoisin keskusteltavan, miten nuorisotyöllisin keinoin voimme tukea vanhempia heidän kasvatustehtävässään. Avauksena voisi olla koulun vanhempainillat. Voisiko esim. 7 luokkalaisten vanhempainillan tavoitteena olla oppilaiden vanhempien keskinäinen tutustuminen ja sitä kautta luottamuksen syntyminen. Voisivatko myös nuoret olla osallisina tällaisessa vanhempainillassa? Ilta perustuisi toiminnallisiin harjoitteisiin. Ilta päättyisi verkostosopimuksen allekirjoittamiseen

Osallisuuden kautta syntyy yhteisöllisyys. Tutkittavan joukon vastausten perusteella osallisuutta kouluissa toteutetaan lähinnä oppilaskunnan ja tukioppilaiden kanssa. Lisäksi on satunnaisesti tehty koulua viihtyisämmäksi sisustusprojekteilla ja muilla tempauksilla. Mielestäni kouluissa voisi Eestin mallin mukaan olla esim. opettajien päivä, jossa koulun opettajat muuttuvat oppilaiksi ja jotkut oppilaista ottavat opettajan roolin. Opettajilla on kyseisenä päivänä lupa käyttäytyä kuin oppilaat. Tämä vaatii heittäytymistä opettajilta, mutta ainakin Eestissä se oli päivä, joka kantoi pitkälle ja vahvisti yhteisöllisyyttä ja ymmärrystä, että opettajakin on ihminen. Pienimuotoisempaa tämän voisi toteuttaa erilaisina kisoina ja välituntiaktiviteetteina, vaikka karokena välitunnilla, mihin opettajatkin osallistuvat.

Nuoret kokevat osallisuutta median parissa. Miten tämän tiedon voisi hyödyntää nuorten osallisuuden näkökulmasta? Koulun oma blogi, johon päivittäin vaihtuisivat kirjoittajat / luokka. Tämä lisäisi yhteisöllisyyttä, mutta kaipaisi valvontaa epäasiallisuuksien kitkemiseksi. Sosiaalisen median parissa työskentely on mielekästä nuorille ja sitä kautta koulun yhteisöllisyys ja nuoren oma oppiminen mahdollistuisivat. Tietotekniikan ja sosiaalisen median käyttöönottoon opetuksen välineenä tarvitaan nuoria, asiansa osaavia, kasvatustieteiden näkökulmasta toimivia työntekijöitä. Ovatko nämä sitten yhteisöpedagogeja vai medianomeja, jää nähtäväksi. Nuorten pariin työskentelemään

kouluttautuneille tulisi opettaa mediataitoja ja niiden hyödyntämistä kasvatuksen kentässä.

Nuorisotaloilla pidetään talokokouksia, joissa kaikilla on mahdollisuus ilmaista toiveensa ja halunsa nuorisotalon toimintaan liittyen. Voisiko kouluun luoda samanlaista järjestelmää? Kokousta ennen olisi esityslista nähtävillä ja luokat voisivat ennen yhteistä kokousta miettiä ehdotuksia ja puheenvuoroja oman ehdotuksensa taakse. Koulukokouksessa päätettäviä asioita voisivat olla esimerkiksi välituntivälineistön hankinnat, diskojen järjestäminen, välituntikahvilan toiminnot jne. Kokoukseen tuodaan asioita, joihin nuorilla oikeasti on mahdollisuus vaikuttaa, ei niitä, joihin nuorilla ei ole sanavaltaa.

Siekkinen (2010) peräänkuulutti omassa opinnäytetyössään menetelmäosaamisen kehittämistä, jotta koulunuorisotyöntekijöillä olisi jotain konkreettista, mistä ammentaa kohti työmaitaan. Pohjola (2010) nostaa osaamisen tarpeiksi mielenterveystyön osaamisen ja koulukontekstin hallinnan. Itse nostaisin sosiaalisen median hallinnan ja sen hyödyntämisen kasvatustyössä yhdeksi ammatillisuuden kehittämiskohteeksi.

Kerroin aiemmin opinnäytteessäni, että nuorisopalveluihin on otettu TET-harjoittelijoita, mutta heidän kouluilta ei olla oltu yhteydessä työnantajaan. Voisiko koulu nuorisotyöntekijä olla tämä linkki koulun ja työnantajan välillä tai tarvitaanko sitä? Minun kokemukseni mukaan sitä tarvitaan.

Vastaajat toivoivat koulunuorisotyölle suunnitelmaa. Sellainen on kanuunakunnissa vain 20 % vastanneista kunnista. Suunnitelma tulee tehdä yhteistyössä koulu- ja nuorisotoimen kanssa. Suunnitelman tulisi olla yleisellä tasolla, ja siihen tulisi jättää koulukohtaisen tarkemman suunnitelman mahdollisuus.

Oppilashuoltoryhmään kuulumisen tärkeys korostui myös kyselyn tuloksista. Koulunuorisotyön vakavasti otettava rooli kouluyhteisössä edellyttää oppilashuoltoryhmään kuulumista. Kuka haluaa olla se, joka kuulee käytäviltä tiedon, joka olisi saatavilla ryhmässä.

Elämäkokemus ja aikaisempi muun alan ja nuorisotyön työkokemus vahvistavat koulunuorisotyöntekijän uskallusta vanhempien ja opettajien kanssa tehtävään työhön.

Työntekijän ikä ikäänkuin luonnollisena asiana tekee työntekijästä uskottavamman yhteistyökumppanin vanhempien ja opettajan kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Tutkimissani koulunuorisotyöntekijöissä oli puolet, joiden nuorisoalan työkokemus oli yli 15 vuotta ja puolet, joiden työkokemus oli 5 vuotta tai sen alle. Joukossa on kaksi AMK-koulutuksen saanutta työntekijää. Koulunuorisotyössä mielestäni pärjää hyvin joko pitkän työkokemuksen nuorisotyössä kerännyt tai AMK tason koulutuksen saanut nuori työntekijä.

Sosiaalisia taitoja edellytetään ammattitaitoiselta työntekijältä tiedollisten taitojen lisäksi. Puhutaan myös äänettömistä taidoista, jotka syntyvät vuosien kokemuksesta, oikeiden ja väärin päätelmien antamista käsityksistä.

6.1 Vastaavuus muihin tutkimuksiin

Tutkimukseni vastaukset ovat samansuuntaisia muiden koulunuorisotyötä tutkineiden kanssa.

Pohjola mainitsee ”koulunuorisotyön olevan ajan hermoilla ja nuorten elämäntilanteiden ehdoilla menevä työmuoto.” Koulunuorisotyöntekijöiden tehtävinä Pohjolan tutkimilla kouluilla oli tukea oppilaan ja opettajan välistä vuorovaikutusta ja kohtaamista. Yli puolet minun kyselyni vastanneista oli puuttunut opettajan ja oppilaan välisiin konflikteihin. Pohjola tuskin tarkoitti omassa tutkimuksessaan konflikti tilanteita opettajan ja oppilaan välillä ja se selittänee eron tutkimustulostemme välillä.

Pohjolan tutkimuksessa ammatilliseksi kehittämiskohteeksi nousi mielenterveystyön tunteminen. Minun tutkimustuloksissa se ei näkynyt. Tämä johtui todennäköisesti kysymysasettelustani. En tehnyt uutta kysymyskierrosta, vaikka se olisi ollut tutkimusotteellisesti mahdollista. Mielenterveyden hyvinvointi on voinut olla Pohjolan (2010) tutkimuksen aikana vahvemmin esillä, johtuen koulusurmasta. Toisaalta Norjan joukkosurma osui hyvin lähelle omaa tutkimustani. Vaikka omassa tutkimuksessa mielenterveydellinen osaaminen ei tullut näkyviin, pidän sitä nuorisotyössä ammatillisuuden osa-alueena, joka tulisi joltain osin hallita.

Siekkisen opinnäytteessä huomioidaan, että koulunuorisotyöntekijän vapaa-ajantietämys sitoo kahta tärkeää kasvuympäristöä yhteen. Lisäksi hän mainitsee koulun yhteisönä, ei pelkästään rakennuksena. Koulu on sosiaalinen ympäristö, jossa nuoren äänen koulunuorisotyöntekijä tuo esiin. Siekkisen mukaan on tärkeää, että koulu ottaa koulunuorisotyöntekijän hyväksyvästi vastaan ja tunnustaa hänet osaksi koulu-yhteisöä. Näin on tapahtunut kaikissa Kouvolan kouluissa kyselyni perusteella. Koulunuorisotyön koulutustaustasta Siekkisen mielipide on, ettei työhön saada tarpeellisia ammatillisia valmiuksia nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajan eikä sosionomin koulutuksesta, vaan työ tekijäänsä opettaa. Hän kuitenkin nostaa yhteisöpedagogin koulutuksen koulunuorisotyöhön soveltuvaksi koulutukseksi. Erityisesti hän painottaa siellä opittuja ja yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, tiedonhankintataitoja, itsenäisen työskentelyn ja kriittisen ajattelun taitoja sekä tutkivan ja kehittävän työotteen taitoja. Oman tutkimukseni tulokset ovat hyvin samansuuntaisia. Siekkisen opinnäytteen haastateltavista osa oli Kouvolan koulunuorisotyöntekijöitä, joka on varmasti yksi syy tulosten samankaltaisuuteen.

Tasangon raportissa mainitaan nuorisotyön ja koulun yhteistyön huomioimisen molempien ammattikuntien koulutuksessa. Olen omassa opinnäytteessäni keskittynyt vain nuorisotyön ammatillisuuteen ja koulutukseen. Mutta ajatus tuntuu järkevältä samoin kun Tasangon perusteet avoimuuden lisääntymisestä, kun molemmat tietävät toisen ammattikunnan ammatilliset valmiudet.

6.2 Miten tuloksia voisi hyödyntää?

Nuorisotyölle on ominaista olla ajan hengessä mukana ja nuorisotyötä tehdään jo verkossa. Laajemman sosiaalisen median hyödyntämisen kasvatus- ja nuorisotyössä voisi ottaa nuorisotyön koulutuksen kehittämiskohteeksi. Nuoret opiskelijat ovat itse sosiaalisen median käyttäjiä, joten heiltä voi saada kehittämisehdotuksia, miten sosiaalista mediaa voidaan hyödyntää koulun arjessa.

Tuloksista selvisi vanhempien ja nuorisotyöntekijän vähäinen yhteydenpito. Tämä on luonteenomaista nuorisotyössä. Kuitenkin on niin, että nykynuorten elämän hektisyys luo tarvetta nuorisotyön ja vanhempien kohtaamiselle. Nuorisotyössä avautuu ikkuna nuorten elämään, mikä näkymä jää monesti vanhemmilta piiloon. Tätä näkökulmaa tulee viestiä vanhempien suuntaan. Vanhempainilloissa ja tiiviillä yhteydenpidolla

huoltajiin nuorten arkea pystytään valottamaan niille, jotka nuorten kasvun ja myönteisen kehityksen tukena luontaisesti ovat.

Vastausten perusteella kehittämistarpeiksi kouluille nostan kiusaamisen puuttumisen mallin ottamisen aktiiviseen käyttöön jokaiseen kouluun. Koulukiusaaminen on kaikista toimenpiteistä huolimatta läsnä jokaisessa kouluyhteisössä. Useilla kouluilla sen kitkemiseen ja siihen puuttumiseen on luotu malli. Useimmiten se toteutuu, muttei aina. Koulutuksessa olisi syytä tutustua kiusaamisenehkäisyyn malleihin ja tuoda niihin mahdollisesti jokin nuorisotyöllinen tartuntapinta.

Koulunuorisotyöntekijä kannattaa ottaa vahvasti mallin toteuttamiseen mukaan, johtuen hänen ammattitaidostaan nuorten kohtaamisessa.

Aiemmin totesin, että nuorisotyöntekijät ymmärtävät oman ammattitaitonsa rajat. Kaikki työntekijät eivät pysty luontevasti tarjoamaan kasvatusvinkkejä nuorten vanhemmille. Vanhemmille suunnattu informaatio voisikin olla kahtalaista, kasvatustehävää ohjaavaa ja nuorten tämän hetken elämästä kertovaa. Toisaalta ikään kuin annetaan kasvatusvinkkejä vanhemmille ja toisaalta jätetään vanhempien itsensä päätettäväksi miten nuoren elämästä kerrottu vaikuttaa omaan vanhemmuuteen.

Osallisuuteen tulisi luoda nuorisotyöllisiä kouluyhteisöön soveltuvia malleja. Vaikutamis-päiviä eli V-päiviä on pidetty osissa Suomen kouluja, joten tämän mallin laajentaminen voi olla yksi keino osallisuuden lisäämiseen.

V-päivien tavoitteena on mahdollisuus vaikuttaa tai ilmaista mielipiteensä hänen omaa maailmaansa koskevassa asiassa. Nuorisotoimi kutsuu tilaisuuteen aihealueista vastaavia virkamiehiä ja päättäjiä vastaamaan kysymyksiin ja kuulemaan esityksiä. Tilaisuus kestää n. 2 tuntia, jonka aikana käydään läpi kaikki ennalta suunnitellut kysymykset ja esitykset, sekä spontaanit yleisökysymykset. Nuorisotoimi dokumentoi kysymykset ja annetut vastaukset. Edellisen vuoden tapahtuman vastauksien ja lupauksen toteutumiseen on palattu seuraavassa tapahtumassa.

Itse toivoisin yksittäisten tempausten lisäksi koulun arkipäivän toimintoihin liittyvää osallisuutta. Aiemmin mainitsin nuorisotalojen talokokouksista ja voisiko sitä mallia siirtää kouluun. Pienet, arkipäivän tekemiset ja mahdollisuus vaikuttaa kouluyhteisöön

luovat nuorille yhteen hiileen puhaltamisen tunteen. Joskus se on pihatalkoot tai keittäövuoro, mutta se voisi olla myös sellaista, mitä nuoret todella haluavat esim. välituntitilan rakentaminen.

Kouvolaan on Urheilupuiston yläkoululle rakentumassa koulun alakertaan Monttu niminen paikka. Tilaan tulee erilaisia liikunnallisia pelejä. Nyrkkeilysäkkejä, pingis, biljardi, Wii-konsoli yms. Tila on pienryhmätilana liikuntatuntien aikana ja tiettyinä välitunteina tietyn luokka-asteen oppilaiden käytössä. Tilaa on mahdollista käyttää myös pienryhmätoimintaan ja tilaan pääsee ilta-aikana, Tämän tilan sisustamiseen, remontoimiseen ja pelien valintaan ovat olleet oppilaat mukana vaikuttamassa. Paikka ei ole vielä valmis, koska yhdessä toimiminen vie aikaa, mutta tärkeää ei ole päämäärä vaan matka sinne. Toivottavasti tämä on tuonut yhteisöllisyyttä koululle. Varmasti se ainakin laittaa nuoret arvostamaan ja vaalimaan itse remontoitua tilaa.

Nuorten mieleisesti sisustettu tila voisi toimia myös koulunkerhotoiminnan pitopaikkana. Nuorisotila tyypisessä tilassa pystyy vetämään monenlaista kerhotoimintaa. Esimerkiksi matikkakerhoon voisi suunnitella matematiikkatehtävän esim. biljardipelin pallojen avulla. Itseilmaisukerhoon voi sisällyttää alkulämmittelyä nyrkkeilysäkkejä takomalla. Kerhotoiminta koulun tiloissa olisi yksi yhteisöllisyyttä rakentava tekijä. Jos kerhon vetäjänä on vielä opettaja tai muu koulunhenkilökuntaan kuuluva, luo se yhteisen koulutyön ulkopuolisen kokemuksen.

Kouvolan koulunuorisotyöhön toivotaan kuntakohtaista suunnitelmaa sekä menetelmäkansiota. Molempien suunnitelmien tekoon koulunuorisotyöntekijät ovat tärkeässä asemassa. Koulun ja nuorisopalveluiden yhteissuunnitelma tulee tehdä virkamiestyönä, mutta menetelmäkansion kokoajaksi toivoisin yhteisöpedagogi opiskelijaa. Tehtävänä olisi yhdessä työntekijöiden kanssa koota menetelmäkansion koulunuorisotyöstä, joka soveltuisi malliksi myös muihin kuntiin.

LÄHTEET

Aaltonen, Marjo & Ojanen, Tuija & Vihunen, Riitta & Vilén, Marika 2003. Nuoren aika. Helsinki: WSOY.

Eriksson, Päivi & Koistinen, Katri. 2005. Monenlainen tapaustutkimus. Kuluttajatutkimuskeskus, julkaisuja 4:2005.

Eskola, Jari & Suoranta Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. painos. Jyväskylä: Gummeruksen Kirjapaino Oy.

Frilander Eeva-Liisa & Paavilainen.2005. Ihminen osaa sitä, mitä hän haluaa. Opin- näytetyö asiantuntijuuden kehittäjänä ammattikorkeakoulussa. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteen laitos. Yliopistopaino.

Hautamäki A. & Lagerspetz.E, Siltala J .& Tarkki J. (toim.)1996. Yksilö modernin murroksessa. Tampere. Tammer-paino Oy.

Helakorpi Seppo & Anita Olkinuora. 1997. Asiantuntijuutta oppimassa, ammattikorkeakoulunpedagogiikkaa oppimassa. Porvoo. Werner Söderström Osakeyhtiö.

Horelli Liisa, Haikkola Lotta ja Sotkasiira Tiina. 2008. Osallistuminen nuorisotyön lähestymistapana. Teoksessa Hoikkala Tommi & Anna Sell (toim.).2008. Nuorisotyötä on tehtävä. Nuorisotutkimusverkosto. Hakapaino Oy. Helsinki.

Janhonen Sirpa & Liisa Vanhanen-Nuutinen (toim.).2005. Kohti asiantuntijuutta, oppiminen ja ammatillinen kasvu sosiaali- ja terveysalalla.. Werner Söderström osakeyhtiö. Helsinki.

Kangaspunta Seppo(toim.) 2011. Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen. Tampereen yliopiston paino Oy. Tampere.

Kangassalo Marjatta & Juha Suoranta (toim.). 2001. Lasten tietoyhteiskunta. Vammalan kirjapaino Oy. Vammala.

Kolehmainen Marjo.2005. Mukava-hankkeen kouluohjaajana Kilpisen koulussa. Teoksessa Sarha Marja-Liisa (toim.).2005. Nuorisotyötä koulussa . Humanistinen ammattikorkeakoulu, HUMAK.

Kouvolan kaupungin nettisivut: www.kouvola.fi

Kouvolan Sanomat. 4.11.2011. Rehtorit toivovat lisää tunteja alakouluun.

Lahikainen Anja Riitta & Pentti Hietala & Tommi Inkinen & Marjatta Kangassalo & Riikka Kivimäki & Frans Mäyrä (toim.)2005. Lapsuus media maailmassa – näkökulmia lasten tietoyhteiskuntaan. Gaudeamus. Helsinki.

Lehtikangas Maija: Murkun kanssa nettipalvelu:
http://www.vaestoliitto.fi/murkun_kanssa/yhteystiedot

Lehtonen Olli. 2005. Minkäläistä työpanosta koulu odottaa nuorisotyöntekijältä kouluvierailun tai koulussa työskentelyn aikana? Teoksessa Sarha Marja-Liisa (toim.).2005. Nuorisotyötä koulussa . Humanistinen ammattikorkeakoulu, HUMAK.

Leino Kirsi. 2002. Nuorisotyön ammattilaiset – diskurssianalyysi nuorisotyöntekijyyden rakentumisesta. Tampereen yliopisto. kasvatustieteiden laitos. Nuorisotyö-lehti. Yliopistopaino. Juvenes-print Oy. Tampere.

Leppä Tanja. 2005. Työpaikkana kulttuuri-nuorisotoimi-yhteistyö kumppanina koulu teoksessa Sarha Marja-Liisa (toim.) 2005. Nuorisotyötä koulussa. Humanistinen ammattikorkeakoulu, HUMAK.

Leppä Tanja 2010. Tavoitteellinen nuorisotyö koulussa. Nuorisotutkimuslehti: Osallisuus ja sosiaalinen vahvistaminen 3 / 2010. Nuorisotutkimusverkosto.

Metsämuuronen, J. (toim.) 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja . Gummeruksen kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Nieminen Juha. 2008. Vastavoiman hahmo - nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa Hoikkala Tommi & Anna Sell (toim.).2008. Nuorisotyötä on tehtävä. Nuorisotutkimusverkosto. Hakapaino Oy. Helsinki.

Nivala Elina & Mikko Saastamoinen (toim.) 2007. Nuorisokasvatuksen teoria - perusteita ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusverkosto, Tampere.

Parviainen Immo. 2009. Haaste tulevaisuudelle: yhteisöpedagogien (AMK) osaaminen näkyväksi! Teoksessa Lind Kimmo. 2009. Mahdollisuuksien maailma (näkökulmia yhteisöpedagogien (AMK) koulutukseen ja työhön. Humanistinen ammattikorkeakoulu, HUMAK.

Pohjola Kirsi. 2002. Nuorisotyö koulussa (Nuorisotyö osana monialaista oppilashuoltoa) Mikkelin ammattikorkeakoulu, MAMK.

Soanjärvi Kati. 2005. Nuorisotyön erityispiirteitä nuorisotyöntekijyyteen. Teoksessa Sarha Marja-Liisa (toim.) 2005. Nuorisotyötä koulussa. Humanistinen ammattikorkeakoulu, HUMAK.

Tartu ulikool, Sotsioloogia ja sotsiaalpoliitika instituut. 2010. Kokkuvote uuringutulemustest, Eesti noorsootöötaja, tema pädevused ja koolitusvajatused, , Tartu.

Tasanko Pia. 2007. Koulu ja nuorisotyö nuoren kasvun tukijana- yhteistyömallit ja hyvät käytännöt Iso-Britannian Kentin reivikunnassa sekä Etelä-Suomen läänissä. Etelä-Suomen lääninhallituksen julkaisuja 122. Juvenes Print. Tampere.

Teräväinen Sirpa. 2009. Tärkeää seurata -tärkeää tietää -tärkeää hyödyntää. Teoksessa Lind Kimmo. 2009. Mahdollisuuksien maailma (näkökulmia yhteisöpedagogien (AMK) koulutukseen ja työhön. Humanistinen ammattikorkeakoulu, HUMAK.

Toom Auli & Jussi Onnismaa & Anneli Kajanto (toim.) 2008. Hiljainen tieto: tietämistä, toimimista, taitavuutta. Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura, Gummeruksen kirjapaino.

Uusitalo Tuula. 2/2007. Lapsivaltuuston toimiston selvityksiä. Nuorten itsemurhat Suomessa. Workshop Päiviä Oy. Jyväskylä.

Vehviläinen Jukka. 2002. Moniammatillinen nuorisotyö (yksittäisten sankareiden ajasta tiimityöhön) Humanistinen ammattikorkeakoulu, HUMAK.

Ylemmän tutkinnon metodifoorumi:

<https://www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749/1193464144782/1194348546586/1194356433452.html>

LIITEET

LIITE 1 Kysely

LIITE 2 Kysely

Kysely Kouvolan koulujen henkilöstölle koulunuorisotyöstä

1. Miten...

- koulunuorisotyön tavoitteet koulussasi ovat toteutuneet?
- Koulunuorisotyöntekijä on onnistunut työssään?

2. Mitkä ovat mielestäsi koulunuorisotyön tärkeimmät tavoitteet?

3. Mitä työmuotoja, joita vielä ei toteuteta koulussanne, toivoisit koulunuorisotyössä otettavan käyttöön?

4. Onko...

- koulunuorisotyö muuttanut käsitystäsi nuorisopalveluista?
- tärkeää, että koulunuorisotyöntekijä toimii nuorten kanssa myös vapaa-aikana?
- koulunuorisotyöntekijä koulussanne helposti lähestyttävä?
- koulunuorisotyöntekijä koulussanne helposti tavoitettava?

5. Mitä muuta haluat sanoa nuorisopalveluille?

Koulunuorisotyön kysely

1. Kauan olet tehnyt nuorisotyötä?
2. Muu työkokemus
3. Konfliktit
 - Opettajan ja oppilaan välinen konflikti
 - Kahden oppilaan välinen konflikti (kiusaaminen)
 - Epäasialliseen käyttäytymiseen puuttuminen
 - Muu , mikä?
4. Jos vastasit kyllä yhteen tai useampaan vastausvaihtoehtoon, kuvaile tilannetta/tilanteita
5. Koulumenestys
 - Preppaus (avustus koulun käynnissä)
 - Innostaminen koulunkäyntiin
 - Kouluun hakeminen (aamut)
 - Muu, mikä?
6. Jos vastasit kyllä yhteen tai useampaan vastausvaihtoehtoon, kuvaile tilannetta/tilanteita
7. Vapaa-aikaan "puuttuminen"
 - Keskustellut vapaa-ajan käytöstä
 - Ohjannut vapaa-ajan ryhmiin (harrastuksiin)
 - Kertonut nuorisopalveluiden tarjonnasta
 - Muu, mikä?
8. Jos vastasit kyllä yhteen tai useampaan vastausvaihtoehtoon, kuvaile tilannetta/tilanteita
9. Terveet elämäntavat

Monisivuinen liite

- Keskustellut päihteidenkäytöstä (henkilökohtainen keskustelu)
- Antanut opastusta/ valistusta terveistä elämäntavoista
- Puhunut päihteidenkäyttöön koulun arjessa
- Muu, mikä?

10. Jos vastasit kyllä yhteen tai useampaan vastausvaihtoehtoon, kuvaile tilannetta/ tilanteita

11.. Seksuaalisuus

- Keskustellut seksiin liittyvistä asioista (henkilökohtainen keskustelu)
- Antanut opastusta/valistusta seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa
- Puuttunut ei-toivottuun seksuaaliseen käyttäytymiseen koulussa
- Muu, mikä?

12. Jos vastasit kyllä yhteen tai useampaan vastausvaihtoehtoon, kuvaile tilannetta/tilanteita

13. Nuorten vaikuttaminen ja osallisuus

- Kouluttanut nuorten ryhmiä vaikuttamiseen ja /tai osallisuuteen liittyvissä asioissa
- Ollut järjestämässä nuorten vaikuttajaryhmän kokoamista
- Opastanut/ keskustellut koulun henkilökunnan kanssa nuorten vaikuttamiseen ja osallisuuteen liittyvistä asioista
- Muu, mikä?

14. Jos vastasit kyllä yhteen tai useampaan vastausvaihtoehtoon, kuvaile tilannetta/tilanteita

15. Tulevaisuuteen liittyvät asiat

- Keskustellut tulevaisuuteen liittyvistä asioista (henkilökohtainen keskustelu)
- Pitänyt oppitunnin / valistustilaisuuden ammatinvalintaan, aikuisuuteen, työmarkkinoihin tms. liittyvästä aiheesta.
- Puuttunut epäsuotuisaan käyttäytymiseen, jolla on nuoren tulevaisuuteen negatiivisia vaikutuksia

- Muu, mikä?

16. Jos vastasit kyllä yhteen tai useampaan vastausvaihtoehtoon, kuvaile tilannetta/tilanteita

17. Tiedonsaanti

- Tunnutko kuuluvasi koulu yhteisöön?
- Tiedottaako koulun henkilökunta sinua koulun toimintaan liittyvistä asioista?
- Tunnetko koulutusjärjestelmää?
- Tunnetko mielestäsi riittävästi koululainsäädäntöä?
- Tunnetko riittävästä koulun käytänteitä?

18. Jos vastasit yhteen tai useampaan kysymykseen kyllä, kerro mistä olet saanut tietosi aiheesta/aiheista?

19. Jos vastasit yhteen tai useampaan kysymykseen en / ei, kerro miten haluaisit saada lisätietoa aiheesta/aiheista?

20. Kuulutko oppilashuoltoryhmään?

21. Millaisia piirteitä tai ominaisuuksia koulunuorisotyöntekijältä mielestäsi vaaditaan?

Monisivuinen liite

Valitse asteikolta 1-5, kuinka tärkeänä pidät seuraavia piirteitä tai ominaisuuksia koulunuorisotyöntekijässä

(1= ei tärkeä, 5=erittäin tärkeä)

	1	2	3	4	5
Sosiaalinen					
Puhelias					
Vaitelias					
Vetäytyvä					
Helposti lähestyttävä					
Etäinen					
Hymyilevä					
Vakavamielinen					
Energinen					
Rauhallinen					
Pohdiskelevä					
Asiat puheeksi ottava					
Sympaattinen					
Ankara					
Oikeudenmukainen					
Sovittelevä					
Keskustelevä					

22. Kuvaile tyypillinen koulutyöpäiväsi.

23. Toivoisitko kirjallista suunnitelmaa koulunuorisotyöstä?

24. Jos vastasit edelliseen kyllä, niin mitä suunnitelman tulisi mielestäsi sisältää?

25. Näetkö itsesi koulunuorisotyössä viiden vuoden päästä?

26. Aiotko hankkia lisäkoulutusta tai tutkintoon johtavaa lisäkoulutusta

LIITE 2(5).

Monisivuinen liite

LIITE 2(6).

Monisivuinen liite

LIITE 2(7).

Monisivuinen liite